Контрольный экземпляр

Массе а мехкий пролетареш, вlашагlкхета!

Серлало

СОВЕТСКИ СОЮЗА КОММУНИСТИЧЕСКИ ПАРТЕ НОХЧ-ГIАЛГIАЙ ОБКОМА, НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТЕИ МИНИСТРИЙ СОВЕТЕИ ОРГАН

«СВЕТ» Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров ЧИАССР

Газет арадувл 1923 шера денз ● ЕРА, 19 СЕНТЯБРЬ, 1985 ШУ. ● № 113 (7148). ● Мах 3 кеп.

ХIАРА ГРАЖДАНИНА ДЕКХАР

БIубенна боах гIа вай халкъо, лоарзагIа баргбоацаш ба нохк социально-экономически дегIабоагIнлга сихдара КПСС ЦК апрельски (1985 шера) Пленумо оттаь программа кхоачашъярца бола цун лоIамн цо лаьрхIари. Парте XXVII съезда накъаболхаш коммунистически кхолламаш деча керда доккхий мулаш доах советски наха, ондайоах Даьхен материальнии духовнии потенциал. Мехка экономическии оборонини низ лакхбарца ювз цар шоай кхелаши празн, маьршача сигаленна кIалхара вахари къахьегами.

Таханарча чоалханеча, кхерамеча дунен халкъашта юкъерча хьалашка, империализма низий оагIонгахьара тIема кхерам дукхагIа хулаш латтача хьалашка, къаьстта ший тайпара, кхы а актуальнегIа дек сийлахь-воккхача Ленина васкет: машаргахьа вай боаха гIа ерринга вай тIема кийчо чIоагIъярца цхьана хила беза. Из васкет кхоачашдара лоархIамегIарча хьалех цаI — тIема-патриотически оборонно-массовии болх тоабар.

Социалистически Даймохк лорабе вай халкъ массе оагIорахьара кийчдара дешашта лаьгI ца йолийташ уйла тIайохийт КПСС-он Советски паччахьалкхенон. ТIема-патриотически кхетам балара беча балха тIа укх тIеххьарча шерашка йоккха опыт Iоаяьй, гитлеровски фашизми японски милитаризми эша а яь яьккхача Коталон 40 шу дизар деэдарца йIаьхий а еш. ВIашагIтехача опытах ког-гIорто лга а еш, дукха партийни комитеташ, халкъа депутатий Советаш, профсоюзни, комсомольски организацеш, ДОСААФ цу балхах хьахур наьха санна доккха хилийта гIерт. Масала, из эргабаьккха тоабара дешаш Брянски областе парте обкома, городскойи районнии комитетий пленумашка, юххьанцарча организацешка дувц, белгалъяь мероприятеш чакхъяхара лира тIахьожам лоаттабелга вIаштIехьдаьккхад. Оборонно-массови болх боаржабара РСФСР-е хьалхара моттиг яьккхай областо. Белоруссе тIехь-тIехьа дукхагIа хул СССР Герзашцарча Низий истори, тIема гIулакх дара лостам кагирхошта бовзийташ, тIема гIулакха юххьанцара говзалаш Iомаяра кагийча наха новкъостал деш йола хургволча тIемахочун университеташи клубаши, тайп-тайпара лектореш. Допризывникашта эрсий мотт шаьрагIа хайтара лингафонии кабинеташ вIашагIъехкай Азербайджане.

Даьхен хьашташа дIадех тIема-патриотически кхетам балара гIулакх эргадоахаш тоаделга, цун эффективность лакхъелга. Укхаза къаьстта а ла йиш йоацаш я мероприятеш чакхйоахачара формализм, парадность, эпизодичность, алхха цIейшн деза деношн долча ханашца уж нийсъелга. Цхьабакъда, цхьайолча моттигашка, масала, Нохч-ГIалгIайн Къулбаседа-ХIирийн автономии республикашка вIаштIехьа яц тIема-патриотически балха структура ше, цун формаш, методаш, средстваш. ХIанз а массанахьа а е йоагтIача тайпара уйла яц вай денале Герзашцара Низаш, цар мугIарашка деш дола гIулакх къонача наха дег тIара дукхадезаргдолаш кхетам балара. Киргизе, Туркмене, Таджикистане, Эстоне мела бу цига массаза а даьхача къамех болча дешархошта тIема гIулакх Iомадеча училищашка деша баха лостам баларца бувзабенна болх.

Кагирхошта патриотизмаи интернационализмаи уйланца кхетам балара аьттув бола хьалаш да вайцига. Уж таронаш карара ца а йоалийташ, лоархIаме да кагирхой вахара позицеш вIаштIехьъяхара йола хIанзара объективнии субъективнии фактораш теркалъяр а. Бакъда, хIанзара къона ноахал тIом хьалехьа хинна цун ханнарбараш баьхар санна йоацача кхыча тайпарча хана дах. Цхьабакъда, дицде мегаргдац хIанзарча кагирхоша классови къовсама школа яьккха ца хилар а, доккхагIдолча ноахалашта доагIача даькъа кхаьча тIема халонаш царна тIа ца кхаьчалга. Цу тIа а царех тоъал доккха дакъа эскаре ухийт школьнии студенчески гIанда тIара, производственнии коллективашка закалка ца а хулаш. Цудухьа лоархIаме да къона гражданаш Герзашцарча Низашка гIулакх дара, моллагIча хьалашка тIема декхараш сакхетамен бехктокхам хеташи кхоачашдара идейно-политически, морально-психологически дикагIа кийчбар.

Кагирхошта тIема-патриотически кхетам лулга вIаштIехьдоаккхача хана партийни организацеша, моттигерча Советаша, профсоюзаша, комсомоло, ДОСААФ-о теркалде деза эгтара хьалха эскар дукхадезаргдолаш кхетам баларца дувзаденна из долга. Цун керттерча лостамех цаI — къахьегамхой коллективашта а эскара доакъоштен кемаштен юкъера шефски бувзамаш дегIакхувлар, партен халкъен революционнии, тIема, къахьегама традицешта пропаганда яр. Кагирхошта патриотически кхетам балара тIема историрча фактех пайда эцаш хилча, цу цхьан ханна допризывникашта йиззагIа хьаелла еза эскарен флотен коллективай таханарча тIема къахьегама — хIанзара тIема техника хиларах Iалаьмате йоккхийча физически духовнии халонашца бувзабенна болча къахьегама башхалонаш.

ТIема-патриотически кхетам балар — политически, дерригача халкъа гIулакх. Цудухьа цо дIадех ерригача паччахьалкхенн общественнии организацей гIулакхаш нийса вIаштIехьдоахилга. Тахан лоархIам лакхагIа хул хьалхашка латта декхар кхоачашдара тIайнийрзза оборонно-массови балха кулгалде дезаш йолча партийни комитетий. Комсомольски организацеша кагирхошта патриотически кхетам балара дукхагIа юкъекхахьа деза бе-бе хьехамаш, инициатива, эмоциональность. Эскарен флотен боагIа специалисташ хила ма боагтIара кийчбелга, беррригача допризывникаша ГТО нормаш дIалургйола гIулакх вIаштIехьдоаккхилга — ДОСААФ организацей лоархIаме декхар. Къона гражданаш Даьхе лорае кийчбеча хана шерагIен дикагIен пайда эца боагIа культурно-спортивии комплексех.

Вай халкъо ала а доагIаш оал Советски Эскарахи Флотахи къахьегам безаболийта, къонахчала, турпален, лакхача нравственноста школа. Вай дIахо а ма моага лакхбе беза кхетам балара даькъера цар лоархIам. ХIанз мехка бах граждански тIема 40 эзар гаргга а Сийлахь боккхача Даймехка тIема ялх миллион совгIа а доакъашхой. Нийса хIама да кагирхошта лаьрхIа къамаьлашен кепайоазонцен еш йола выступленеш вIаштIехьйоахача метте дер. ТIема-патриотически кхетам балара дешаш даим дувца деза газетийн журналийн оагIош тIа. Эскарен флотен хIанзарча вахарах йола, тIемахой духовни уйла, дунен халкъашта юкъе хIанз кхохкаденна латтача хьалашка тIема гIулакх Iомадеча цар къахьегама хьинар хьахьоккхаш йола художественнии литература керда къаьгга произведенеш араяларга хьежаш ба кагирхой.

ТIема-патриотически кхетам балара дикали эффективности хадданза лакхъяр социальнии прогресс бахьан долаш, машар чIоагIбар духьа лоаттабеча къовсаме хьалха этта долхача вай мехка дерригача халкъий овлангарча хьашташта ма хеттара да. Социализмана карагIдаьина исторически хIамаш лораде массаза а кийча хилар — СССР хIара гражданина эгтара дезагIа дола декхар.

(«Правда» газет, 1985 ш. 14 сентябрь).

11-гIа ДЕКАДА

Лаьрхlар кхоачашду

«Котлоочистка» яхача Московски завода Грознерча филиала бригадашта юкъе шерра социалистически яхь яьржай коммунистий форума сийна. Тахан цу коллектива къахьегама календара тIа ноябрь бутт ба.

ДикагIа производственнии хьокхамаш долаш къахьег болхлоша А. Шевцова, А. Лучкос, В. Плешнева, мастера В. Москаленкос, кхычар.

ЦхьайтталагIча пятилетка декхараш ханал хьалха, СССР Конституце ди — 7 октябрь хьатIотташ кхоачашде дош деннад филиала коллективо.

Х. СУРУДЖАНЦ.

* * *

В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводе КПСС XXVII съезда хетаьча къахьегама вахте дикагIа хьокхамаш хиларца белгале ба шоллагIча цехере № 15-16 йолча установка технологаш. Чакхъяьннача иттлагIча декадах термически крекинг арахецара план 115,7 процент кхоачаш а яь заводе мел йолча установкел хьалха баьлар уж.

Шу чакхдалале установка технологаша лаьрхIад планал совгIа массехк бIаь тонн мехкдаьтта сийрда продукташ арахеца. Цох хургда коммунистий форума дола совгIат.

З. АЮБОВ.

Деша дай бац

Укх шера 1620 тонн шурей 525 тонн дулхи паччахьалкхенга дохка декхар тIанийцадар Сунженски района «Победа» яхача колхоза хьайбаш леладераша, планагIа йохка йоагIараш 1550-и 520-и тонн долаш.

Цхьабакъда, из кхоачашдара шоай фермашкара балхаш ма доагIара вIаштIехьдаьхадац колхоза правлене, партийнии профсоюзнии организацеша. Иштта, нийс бетта планагIа йохка йоагIар 1280 тонн йолаш колхоза экономистий даннех сентябрь бутт чакхбоалаш цига дIаеннар 1100 тонн мара хургйолаш яц.

Кхоачашъяц дулх дохкара план а. Нйс бетта дIа ца луш тIадус ши бIаь тонн гаргга дулх. ДIадахача шера цу юкъа паччахьалкхенна дIаенначв хьайбай продукташца нийсйича укх шера шура кIезигагIа ехкай 139 тонн, хIаьта дулх — 128 тонн.

46 доярка я цига болх беш. Къаьстта дика къахьег Хайюрина Бикатус, Леонова Лидияс, Евлоева Iайшета, Киселева, Анастасе, Котельцикова Валентинас, кхыбараша. Юкъера лаьрхIача хIара Iаттагара 1800 килограммага дIакхоачаш шура яьккхай царех хIаране. Цхьабакъда, цар балха опыт шерра дIайоаржаяьяц.

С. ТОВСУЛТАНОВ.

КПСС ОБКОМЕ

Нохч-ГIалгIайчене массехк ди доаккхаш хилар Болгарски коммунистически парте Москверча вIашагIтехача комитета кулгалдеча болхлой группа.

Вай республике халкъа боахама объекташ хьалъеча балхаш деш болча шоай мехкахой, Болгарера бахкийтарий гIулакхаш, вахар мишта хьежар уж.

КПСС обкоме хиннача вIашагIкхетаре хьыпаша дийцар «Грозтрубопроводстрой» тресте къахьегаш болча болгарски гIишлонхоша цхьайтталагIча пятилетка декхараш ханал хьалха кхоачашдарах, массехк лоархIаме объект эксплуатаце дIаенна хиларах. Царна юкъе да наха чубаха цIенош, соцкультбыта объекташ. Иштта дийцар уж балхаш деча болгарски советски гIишлонхошта юкъерча доттагIалах.

ДоттагIаша хоам бир хIанз БКП аргIанарча съездага кийчлуча хана социализм хьалъеча кхы а доккхагIа толамаш даха оарцагIдаьнна дерриг болгарски халкъ долгах.

БКП Москверча вIашагIтехача комитета секретара нов. А. Костодинова болгарски паччахьалкхен совгIаташ — «Социалистически Болгаре 40 шу» яхен «Г. Димитров ваь 100 шу» яхен медалаш дIаелар Нохч-ГIалгIайчен партийни, советски, боахама болхлошта.

СовгIаташ деннарий цIерагIа КПСС Нохч-ГIалгIай обкома секретара Е. В. Тумсоева доккха баркал аьлар болгарски доттагIашта, царга гIолла Болгарски коммунистически парте ЦК-на. Болгарски халкъа республика правительствана, дерригача болгарски халкъа, иштта доккха совгIаташ даларах. ДIахорча хана а вошал долча мехкарча викалий, дерригача болгарски халкъа керда толамаш дахар ловш ловца баьккхар.

КПСС обкома пресс-центро хоам бу

ТЕЛЕФОН 2-66-72

Республика колхозийи совхозийи къахьегамхоша сихдаьд кхашкара балхаш, хургболча хьувкъама тIатеIIа лард йоллаш ба. Гурахьа юв **культураш 185 эзар гектара тIа дIае езаш я, цунах 25 эзар гектара тIа рапс хургья.** Оперативни даннех гурахьа юв культураш 22 эзар гектара тIа дIайийнай, царех 10,8 эзар гектара тIа — рапс.

Доакъара из мах бола культура дIаера заданех хIанале лоархIабаьб Ачхой-Мартановски района кхаш леладераш, кхаь даькъах ши дакъа план кхоачашъяьй Грозненскии Надтеречнии районий боахамаша, цу боарама тIа боагIаш ба шелковчанаш а.

Цхьабакъда, рапс дIаера балхаш массанахьа лелац иштта дика. Цунна хьакъоастадаьча лаьтта ахаиена тIа мара дIайийнаяц из Наурски районе. Рапс дIаера балхаш сихде деза сунженцаша, шалинцаша.

Республика кхаш леладераша бокха теркам тIабохийт укх шера интенсивни технологех ялата культураш кхеяра. Цу технологех 20 эзар гектара тIа гурахьа дув кIа кхеде дезаш да. Из дIадера тIатеIIа кийчо еш я.

Дика предшественникаш — дукхача шерашка тIаювла буци горохи хинначара, хьакъоастадаь дерригa 200 гектар лаьтта хIара гектара тIа 60 килограмм фосфорнии 90 калийнии удобренеш а товсаш кийчдаьд «Красноармейский» совхозе. Цхьабакъда, фу план 60 тонн йолаш 25 тонн мара Iалашдаьдац.

ЙоагIа кийчо а яь гурахьа дув ялат дIаде доладаьд хIанале Сунженски района XIX партсъезда, Кирова цIерагIча колхозашна, Шалински района «Джалка» яхача совхозе. Дерригача боахамий агропромышленни комплекса ерригача звеньяй декхар — цхьайтталагIа пятилетка йолалуча шера интенсивни технологех мах болеи низ болеи кIа кхедеча кхашкара дикка хьувкъам чуэцилга Iалашдар.

Цу гIулакха къаьстта теркам тIабахийта беза «Чеченингушсельхозхимия» объединене кулгалхоша — дерригача боахамашка эшача боарамагIа дIайихьаяц минеральни удобренеш. Масала, Надтеречни района кхаш леладерашта чIоагIа эшаш я фосфорни удобренеш.

ДIахо дIахьош да республике коартолаш чуэцара балхаш. Оперативни даннех 17 сентябрь хьатIакхоачаш 1104 гектара тIара ярaш чуийцай, е планагIа йоагIачох 71 процент. Паччахьалкхенга ехкай 5107 тонн, йоагIачох 46 процент.

Республике эггара доккхагIа дола коартолий кха — 600 гектар — уж кхеяра лостам болча Назрановски района «Экажевский» совхоза да. ХIанзле 468 гектара тIара чуийцай цигара коартолаш. Цхьабакъда, паччахьалкхенна дIаеннараш планагIа йоагIачох аханел кIезигагIа я. Мах бола из кхачан культура кхеяра технологи телхаеш хинна хилар бахьан долаш, хIара гектара тIара 89 центнер мара чуэцац.

Коартолаш чуэцаран уж паччахьалкхенна дIаяларан балха цIенхаштта дола кхачамбоацараш нийсдолийт «Путь к коммунизму» яхача сунженски колхозе а. Чуэца езаш йисар кхы а 46 гектар я, хIаьта паччахьалкхенга коартолаш йохкара план хIанз а 44 процент мара кхоачашъяьяц.

Назрановски района боахамаша паччахьалкхенга, план 5000 тонн йолаш, 2416 тонн коартолаш ехкай, хIаьта Сунженски — 3309 тонн планал кIезигагIа йолаш — 2691 тонн.

Марша доагIалда шо, вежарий!

Самардийнахьа Грозне кхаьчай Нохч-ГIалгIайченца вошал тессача Венгерски Комаромски областера делегаци. Цунца ва Комаромски областной Совета исполкома председатель доктор Дюла Варга — делегаце кулгалхо, областной Совета партийни организаце секретарь Бэла Шанта, Татабаньски экономически техникума директор Вильмош Шювегеш.

Аэропорте хьаьшашта накъабаха бар НГIАССР Министрий Совета председатель М. А. Керимов, НГIАССР Министрий Совета председатела заместитель Т. У. Махмудхаджиева, кхыбола официальни нах. Вежарашха болча мехко бахкийтача викалашта хьалхашка дихьар тух-сискал, пионераша зизаш делар.

Делегаце членаш селхане а хилар «Электроприбор» яхача грозненски заводе, «Старогрознефть» НГДУ музее, «Грознефть» объединене кулгалхошца беседа йир.

Нохч-ГIалгIайче ха йоккхача юкъагIа вошал долча областерча хьаьшаша балха опыт дIа-хьа эцаргья, партийнии советски болхлошца, промышленни предприятей, колхозийи совхозийи къахьегама коллективашца къамаьлаш дергда, вай республикерча белгалагIа йолча моттигашка хьожаргба.

СУРТА ТIА: Грозненски аэропорте кхаьча делегаци. (Аьрдехьара аьттехьа) Бэла Шанта, Вильмош Шювегеш, Дюла Варга.

В. ЮНЦЕВИЧА сурт.

Сигала яхай «Союз Т-14»

ТАСС ХОАМ

Космически аре тахкара программага хьежжа 1985 шера 17 сентябре Московски ханах 16 сахьати 39 минути яьлча Советски Союзе сигала дахийтад кема камандирах подполковниках Васютин Владимир Владимировичах, бортинженерах шозза Советски Союза Турпалах СССР летчиках - космонавтах Гречко Георгий Михайловичах, космонавтах-тохкамхочох подполковниках Волков Александр Александровичах латтача экипажо лехкаш дола «Союз Т-14» яха космически кема.

Сигала дахийтара программо лаьрхIад «Союз Т-14» яха кема «Салют-7» — «Союз Т-13» яхача орбитальни комплексах дIатоссилга. 1985 шера 6 июне денз Лаьттанна гонахьарча орбите болх беш болча новкъосташца Джанибековцеи Савиныхацеи цхьана комплекса тIа Iилман-технически тохкамаши эксперименташи е езаш ба космонавташ Васютин, Гречко, Волков.

«Союз Т-14» яхача кема бортовой системаш лерттIа болх беш я. Новкъостий Васютин, Гречко, Волков могаш-маьрша ба.

Шоай паькъа программа кхоачашъе йолаенна экипаж.

«Союз Т-14» яхача кема командир ВАСЮТИН Владимир Владимирович

Владимир Владимирович Васютин 1952 шера 8 марта Харькове ваьв.

1969 шера деша вахав из шозза Советски Союза Турпала С. И. Грицевца цIерагIча летчикаш кийчбеча Харьковски лакхерча военни авиационни училище. Училища чакхъяьккхачул тIехьагIа тIема-фе низашка летчик-инструктор волаш гIулакх деш хиннав. Летни болх беш яьккхача хана массехк тайпара самолеташ Iомаяьй.

Владимир Владимирович Васютин — 1972 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Космонавтий отряде дIаязваь 1976 шера.

1977 шера летчикий-тохкамхой школа чакхъяьккхай. «Военни летчик I класса», «Летчик-испытатель 3 класса» яха квалификацеш я Владимир Владимировича.

«Союз Т» яхача космически кемашцеи «Салют» яхача орбитальни станцешцеи сигала гIолла наькъаш де кийчбеш йола йизза курс чакхъяьккхай В. В. Васютина.

«Союз Т-14» яхача кема бортинженер ГРЕЧКО Георгий Михайлович

Шозза Советски Союза Турпал, СССР летчик-космонавт Георгий Михайлович Гречко 1931 шера 25 мае Ленинграде ваьв.

1955 шера Ленинградски механически институт чакхъяьккхачул тIехьагIа конструкторски бюро болх бу. Космически техника кийчъечеи тохкачеи дакъа лаьцад, инициативнии эрудированнии специалист ше хилар хьахьекхад. 1984 шера физико-математически Iилмай доктора Iилман степень еннай цунна.

Г. М. Гречко — 1960 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

1966 шера денз космонавтий отряде ва Георгий Михайлович.

Г. М. Гречкос шозза сигала никъ баьб: эггара хьалха 1975 шера «Союз-17» яхача кеман «Салют-4» яхача станцеи, шоллагIа — 1977 — 1978 шерашка «Союз-26» яхача кеман «Салют-6» яхача станцеи бортинженер волаш. Иштта дублирующи экипажа бортинженер волаш сигала гIолла советско-индийски никъ бе кийчвеннав Георгий Михайлович.

«Союз Т-14» яхача кема космонавт-тохкахо ВОЛКОВ Александр Александрович

1948 шера 27 мае Донецки областа Горловка яхача городе ваьв Александр Александрович Волков.

1970 шера шозза Советски Союза Турпала С. И. Грицевца цIерагIа летчикаш кийчбеш йола Харьковски лакхера военни авиационни училища чакхъяьккхачул тIехьагIа летчик-инструктор волаш гIулакх деш хиннав тIема-фе низашка. Массехк тайпара самолеташ Iомаяьй. «Военный летчик 1 класса», «Летчик - испытатель 2 класса» яха квалификацеш йолаш ва.

А. А. Волков — 1973 шера денз Советски Союза Коммунистически парте член.

Александр Александрович космонавтий отряде дIаязваьв 1976 шера. «Союз Т» яхача кемашцеи «Салют» яхача станцешцеи космически наькъаш де кийчвеш йола йизза курс чакхъяьккхай.

ДОАКЪАР ШОРТТА ХУРГДА

ХА ЦА ЙОАЕШ

РЕПОРТАЖ

Белгала да «Алханчуртский» совхоза хьайбаш леладераша укх шера чакхбаьннача бархI бетта даьха толамаш. ХIара беттача Iаттагара план 5,7 килограмм йолаш 8,4 килограмм шура йоаккх. Паччахьалкхенга шура йохкара 8 бетта план 117,3 процент, тха дохкара 108,3 процент кхоачашъяьй. Кхоачашъяьй дулх дохкара ах шера план. Шортта доакъар ца хилча вIаштIехьдаргдолаш хIама дац из. Цу гIулакха хадданза терко ю совхоза кулгалхоша.

Дукха къахьег совхоза болхлоша шортта доакъар я долаш хьайбаш Iангара лахара. Хьокхаргйолаш баьцаш хьахилча гIоне цоннашка, кхашка араьлинай доакъар Iалашдеш йола бригадаш. Цена хьекхай аьлешка, довкъашка йола баьцаш, кхашка доанъара дIайийнача культурех дукхагIъяраш чунийца яьннай. Сентябрь дIаболалуш боахаме Iалашъьяр 1100 тонн йол, 5300 тонн силос, 2100 ча, 650 тонн сенаж. Планага диллача уж цифраш лохагIа яле а, специалисташа яхачох, Iачна кхоачам балла да хIанале Iалашдаь доакъар. ХIаьта а из кхы а дукхагIа Iалашде гIерташ балхаш лаьгIдалийтац боахаме.

— Оаха лерхI хьайбаш Iангара даха укх Iай эшаргдолчул дукхагIа доакъар Iалашде, — аьлар парткома секретара М. Точиева.

Из Iалашде таронаш я боахаме. ХIанзчул тIехьагIа силоса кхашкара чуэца езаш массехк бIаь гектар хьажкIаш я. ХIанз уж сихъенна чуэцаш йоалл М. Богатыреа кулгалду моша доакъар Iалашдеш йола бригада. Дийнахьа кIезигагIа яле а 200 тонн баьццара масса хьайбаша Iа доаккхаргдолча хьатIа а увзаш, силосни кIоагашка ха ца йоаеш Iочуйоллаш боахк укхаза.

— Дуккхача хана денз латтача йIовхало кхашкара хьажкIаш йокъаеш, IажагIа ерзаш латт. Ма хулла сихагIа хьахьекха уж кIоагашка Iочу ца йохке, цар хьоанал йовргья, — йоах бригадиро. Цудухьа тхоай мел бола низ оарцагIбаьккхаб оаха уж сихагIа чуэцара.

Ипатовски е. укхаза оаллача бесса, групповой методах болх бу бригадо. ХьажкIаш хьокхаш йода 5 комбайн. Царна кIалара баьццара масса хадданза дIаувзаш лел 15—17 автомашина.

Дика болх бу механизатораша. Дийнахьа ши норма кхоачашъю комбайнера Аушев Мухарбика. План 40 тонн йолаш 100 тоннага дIакхоач цхьадолча дийнахьа цо хьокхаш йола масса. Иштта дика болх беш ба комбайнераш Цечоев Iалихан, Малороев Назир.

Водителашта юкъе белгалбаьнна къахьегаш ба Балкоев Махьмад, Шадыжев Азмат, Доскиев Хьасан, кхыбараш.

Силосни кIоага чу Iочуйоассаяь масса езача тракторца IотоIаеш воалл Бекмурзиев Макшарип, трамбовка еча новкъостал деш ва М. Мартазанов.

Iурра денз сарралца тIера ца воалаш доакъар Iалашдеча хул бригадира заместитель С. Евлоев.

— Эттача йокъалга хьежача во дац оаха Iалашду доакъар, — яхаш бе а елла гIадамий хьаж йоагIаш йола масса хьекхаю бригадира заместитела. Опыт йолаш, доакъар дикагIа мишта кийчде деза ховш ва из.

Эша технически гIо де кийчча латт «Техпомощь». сварка, балхах кхеташ бола специалисташ ба укхаза. Из иштта долга хьахьокхаш цхьа масал доаладергда вай. ХьажкIаш хьокхаш гонна тIа йоагIа комбайн сецар. Цу минуте цигахьа йолаелар «Техпомощь». Дукха ха ялалехьа комбайн юха а мул боаккхаш яр.

Наьха хьинар айдеш, болх бе безам хургболаш да яхьа хьалаш а. Ши норма кхоачашъьчоа лу 10 сом преми, алапена IотIакхийтача дикка лакхъю цо дезала бюджет. Иштта къоастальа нормал тIех баьча балхах хIаранена лургдар. Премии тIехьа ца йоахаш, шоллагIча дийнахьа дIалу. Болхлой айденна хьинар ший ханнахьа хьаллоацилга, цун боагIа мах бар дика гIулакх да. Иштта лоархIам болаш да хьалха латтачарна карагIдаьннар массанена а дIадовзийтар арахец хьалха латтараш бувцаш йола листокаш, «молнеш». Къайла болхац шоай декхараш дизза кхоачаш ца деш бараш а.

Кхашка болх беш боахача наха ший хан-ханнакъа бIайха кхача лоаттабу. Делкъийна дуачох ах мах мара баккхац, вож — совхозо шийна дIатIайийцаб.

Доакъар Iалашдеш мо лоархIаме да из ший ханнахьа дIаоттаде дезача дIаоттаделга, каеттаргйоацаш из лораделга Iалашдар. Боахамо Iалашдаьча доакъарах дукхагIдар хIанз а кхашка латт. Хьайбаша Iа доаккхаргдолча йол, ча хайра IотIазза дац.

— Техника тоъац тхона, — яхаш бехказа бувл совхоза кулгалхой. «Сельхозтехнико» эсала новкъостал ду. 8 — 10 автомашина яйтаргья аьлча, хьайоагIараш 1 — 2 мара хилац — йоах цар.

Цхьаккха дича а ла йиш йолаш дац из. Кхоачамбоацараш дIадахара оарцагIбоала беза совхоза, РАПО кулгалхой, хотта балалехьа доакъар IотIа а дена, дIаоттаде деза хьайбаша Iа доаккхаргдолча, Iалашдаьча доакъарах цхьа килограмм зехьа йоае йиш яц.

М-Б. ЦИЦКИЕВ,
тха спец. корр.

ПАРТИЙНИ ВАХАР: БАЛХА СТИЛЬ

Собране лоархIам айбеш

ХIара коммуниста вахаре лоархIаме событи я партийни собрани. Из кийчъяр, дувца оттадаь дешаш хIаране дегах, санхетамах чакхдоалаш, коллектива гIулакхех цIенхаштта уйла яйташ деце, дIахо йодача хана де дезачунна терко цо тIа ца озе цхьаннха пайда ца луш, яьй аьнна, алийтара, яь собрани хул цох. ХIаьта йоаггIача тайпара кийчъяь, хIаране шийна дагалаттар, хетар ала йиш йолча хьале, карагIдаьначоа, динза дисачоа а кIоаргга анализ еш, хIара партийца хьинар айдеш, цар сакхетам чу кIоаргга лер йташ из яле, пайдане гIулакх хул цунах.

Иштта хьале, чакхъювл Назрановски районе дукхагIйолча предприятей партийни организацешкара собранеш. Къаьстта кIоаргагIа ба цар чулоацам «Ярославски партийни организаце партийни собранеш чакхъяхара практикак» яха КПСС ЦК Соцам арабаьнначул тIехьагIа. Ханнахьа чакхйоах укхаза собранеш. Цига дувц партийни вахарахи производство эргаяхарахи дола дешаш, шоай уставной декхараши партийни порученеши коммуниста кхоачашъярах цар еча отчеташка ладувгI. Иштта карарча шера юххьанцарча партийни организацей собранешка отчеташ еш къамаьл даьд 50 совгIча парте членашеи членалла кандидаташеи. Шоай декхараш, общественни гIулакхаш кхоачашдарах отчеташ яьй боахамий 11 кулгалхочо.

Собранешка тIайиду соцамаш хьаддагIен чулоацам кIоаргагIа болащи да хIанз. Цу хьале чакхйоах шоай собранеш «Назрановский» совхоза, ГI. Ахриева цIерагIча «Электроинструмент» завода, Автотранспортни предприяте, «Госкомсельхозтехника» РПО, АМООС-а, дукхача кхыча предприятей, боахамий партийни организацешка.

Керттерчарех да цига тIайиеча решеней чулоацам кIоарген хьалда лостам болащи хилар, уж кхоачашъяра цIенхаштта тIахьожам лоаттабар. Из гIулакх теркал ца даро дукхагIйолча хана вIашка дайтац коммунистий доши гIуланхи.

1981 шера парте районни комитето техкар «Назрановский» совхозе хьувкъам чуэцара гIулакхаш. Гучадаьлар цул хьалха дIададахача итт шера вIаштта цхьаккха бахьан а доацаш совхозе хIара гектара тIара геттара кIезига — 90 центнерга кхаччалца мара йоацаш коартолаш чуэцаш хиннилга. ХIаьта даьча тохкамаша хьахьокхар шозза совгIа дикагIа бола хьувкъам укхаза чуэца йиш йолга. Совхоза парткомагареи директагареи хьадийхар моттиг иштта нийсъялара деррига бахьанаш тахка а ледарлонаш дIаяхара наькъаш белгалдаха а. ХIаьта совхоза партийни собране из дош дувцаш соцам бир хьувкъам чуэцача юкъа коартолаш-оахначен паччахьалкхенга дIачулчеи хана уж юстараюврггйоацаш тIахьожам лоаттабергбола гIулакх вIаштIехьданнхар парткома тIадилла аьнна. Цунах боккха пайда баьлар боахама — хIара гектара тIара 200 центнерга кхаччалца коартолаш чуэц хIанз хIара шера. Иштта, духхьал укх тIехьарча кхаь шера боахамо кхояьй 500 эзар совгIча сома маьха йола 4 эзар тонн гаргга коартолаш. Дий шу совгIа хьалха хиннача партийни собране яь йола из решени тахан а тIехь ший теркама юкъмоттиге лоаттаю совхоза парткомо.

Цхьабакъда, района цхьайолча предприятей, боахамий партийни организацешта карагIдаьннадац шоай решенеш кхоачашъяра йоаггIача бесса йоакхо е. Цкъаза нийслу йиллача хана собранеш йой а, цига дувца увттаду дешаш лоархIаме дале а, уж мероприятеш цхьаккха пайда а ца луш чакхъювлаш моттигаш а. ХIанад из иштта? Керттера бахьан да тIайиеча решеней чулоацам кIоарга ца хилар. хIара коммуниста хьалда гIулакх тIа ца диллар. Цу тайпарча решенеша партийни, производственни дисциплина чIоагI ца ярал совгIа, хьалда декхар хIараиена хьалхашка отта ца дарал совгIа, лаьгIбу хIара коммуниста бехктокхам, хьахулийт бе-башха ца хеташ цар болх бергбола хьалаш. Цу хьисапе болх беш я кирпични завода, райбыткомбината, укупорочни изделеш еча СурхотIарча завода, иштта кхыча предприятей партийни организацеш.

Собране дувца дешаш нийсен ший ханнахьеи хьахаржарах, эггара саготагIа йола шоай проблемаш къоастае харга хьежжа ба цига дийцачох боала пайда а. Цудухьа партномий терко хаданза тIаоз парте райкомо собранешка дувца увттаду дешаш масс оагIорахьара техкан корта болашн хилийтара. Боккха лоархIам болаш я цу хьакъехьа гласность.

Собране ден повестка белгальяккхара керттера йоакхо ярца цхьана дицдац оаха кхыдола дешаш а. Дуккхача тха партийни организацешка практика а хинна дIаэттад собранешка дувца увттадеча дешаех партийни, профсоюзни активаца, лакха говзал йолча специалисташца хьалхе а дагадувлилга.

Цу гIулакхо вIаштIехьдоалийт собрани кийчъеча юкъа, собрани еш, цул тIехьагIа тIайийца соцам кхоачашбеш а коммунистий коллективность Iалашъе.

Цхьаькха а да. Цкъазза хаттар отт, доклад хьанга кийчйойтаргъяр-те, аьле. Партийни организацей цхьаболча секретараштa хетачох, доклад е езараш боахамий кулгалхой ба, хIаьта из нийса дац. хIана аьлча из бахьан долаш, «штатни» оала докладчикаш царех хьахуландаь.

Практико хьахьекхад доклад моллагIча мутIаререча коммуниста е йиш йолга. Из кийчъе тарлу болхлоща, бригадираша, инженераша, отделий начальникаша. Цунца цхьана ха деза наьха терко тIаоза, дувцача деша коммунисташ духтIабаха цунна могаргда е дац, йовза еза цун моральни, гIулакха тIера хилара оамалаш, наха из лоархIаш, сий деш ва-вац.

Къамаьла тIера боапаш, наха хьалхашка йист хила озалуш хилар бахьан долаш коммунисташа собранешка къамаьл де ца туга моттигаш а нийслу цкъазза. Уж санна бола нах партсобранешка дувцача дешашта духтIабовргболаш, дукхагIа юкъеозаргболаш дола хьалаш вIаштIехьдаха деза, царна тIадилла деза выступлени кийчъяр. Цулухьа хьалхе а коммунистащца дагабувл тха дукхагIбола секретараш, царца цхьана белгалйоах ювца еза проблемаш, гIо ду царна дувца оттадаьча дешах дагабовлара де деза къамаьл кийчде.

Собране хургдолча къамаьла маIан массаболча коммунисташта хьалхе а дIадовзийтилга парторганизацей секретарашкара даим а хьадех парте райкомо. ТIаккха дикагIа ховргда царна собране шоаш сенах дувца деза. Цунца цхьана райкомо а шийгара гIо ду собрани кийчъеча хана. Цох шинна оагIонна боккха пайда боал: цкъа-дале, районни парторганизаце декхараш, хьашташ довз мугIарерча коммунисташта, шоаш де дезар малагIа да хов. ШозлагIа-дале, коллективай вахари цар гIулакхаши къаьгга хьахьокхаш йола хьалда информаци кхоач райкомага.

Цу хьакъехьа цхьа масал доаладе деза. Укх тIеххьарча массехк шера ший декхарех, планех лоархIа ца еш хьайоагIарех яр трикотажни фабрика коллектив. Коммунистащцеи парте боацаращцеи эттача хьалах дагабаьлар партбюрои фабрика администрацеи. Хьайийлла юкъара партийни собранеш йир цехашка, производствера «готта моттигаш», чура таронаш гучаяьхар, къахьегам дикагIа вIаштIехьбаккхар духьа наькъаш лахара вIашагIъехкар творчески группаш.

Цу дерригне а йиш хилийтар коллектива гIулакхаш тоаде. Тахан фабрико арахецаш я 49 моделех йола хIамаш, 18 процент яраш керда а яьхай уж. Коммунисташа хьалдача лостамагIа организаторски болх бар бахьан долаш карагIдаьина хIама да из.

Хала хете а, кхыча тайпара моттигаш а нийслу. Иштта, СурхотIарча укупорочни изделеш еча завода партийни организацешта цхьаккха дича а карагIдалац ший коллективера гIулакхаш тоаде. хьинаре къахьегара, арахецача продукце дикал лакхъяра, хIаране ший декхар кхоачашдара из оарцагIъяккха магац. КIезига нийсъеннаяц заводе социалистически доалахьенна тIа а кхувдаш, наха кагий къоалаш ду моттигаш. Цу даькъе да хьалха завода директор хинна ГI. Аушев балхара дIаваккхар а. Укхаза касткаста телхаю производственни, къахьегама, финансови дисциплина, арахеца продукци во яь.

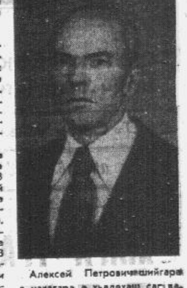
Уж кхоачамбоацараш дIадахара хайра хIама дац партийни организаце деш. Партийни собранешка, харцо лелаерашкара доагIача тайпара жоп хьадехац. ПроизводстводегIайоалаяра, дерригнена кхомбеш, хьурмат деш арахецача продукце дикал айяра дешаш дувцац, коммунистий лоархIам айбара, цар низаш, хьинар, гIулакхах бола бехктокхам совбаккхара деш хIама дац укхаза.

Парте райкомо цIенхаштта терко тIаэвай заводера уж гIулакхаш тоадара, этта из йирча хьал дIадаккхара тIахьожаь мероприятеш белгал а яьха, коллективе беш бола кхетама болх эргабаккхара хьалда рекомендацеш еннай. Тахан деррига деш я парте райком наьха идейни сакхетам айбара, цар бехктокхам лакхбара. Оаха чIоагIа нъахьег хIара партийни собрани цу гIуланха бокъонца йола школа а хинна дIаоттае гIерташ.

И. МУЦОЛЬГОВ,
КПСС Наьсарен райкома орготдела заведующи.

ШИЙГАРА А НАХАГАРА А ДОАГIАР ХЬАДЕХАШ

Город Грозне Ленински района халкъа тIахьожама комитете дикагIволча активистах дувца сона, аьина, дийхача цIи яьккхар «Автоспецоборудовани» завода керттерча группа председателa, коммуниста А. П. Губске.

Алексей Петрович ва кадраш кийчъяра инженер, завода партийни организаце секретара заместитель, кагирхой хьехамча. Тахан цо дукха ха а низ а дIалу къона болхлой кийчбара. Грознерча массехк школа базови лоархI ер предприяти. ХIанз заводе Iомалуш 226 дешархо ва.

«Автоспецоборудование» завода барттайна коллектив дика лоархIайир карарча шера бархI бетта планагIа. ХIаьта цу толамах лоархIаме дакъа да 87 саг юкъевоагIача завода халкъа тIахьожамхой. ХIаман кхом бараи хьурмат дараи, йолча таронех бизза пайда ийбара тIехь лоаттабеча къовсаме боккха низ ба из. Дозорнеш дIачIоагIбаьб хIара производственни участкана тIехь, цар цахаддаш чакхйоах рейдаш, цехашкеи участкашкеи ду тохкамаш, хьагучадоах балха тIа нийсдолийта кхоачамбоацараш.

ХIанз вай мехка боккха теркам тIабохийт производства интенсификаци яра дешашта, эггара хьалха йолча производственни таронех ма могга дукхагIа пайда ийбара ларда тIа. Мишта болх бу цу даькъе завода халкъа дозорнеша? Цу хаттара жоп а луш А. Губске дийцар:

— Эггара хьалха оаха техкар станочни оборудовани малагIча хьале я, хIана аьлча, дукха ха яр станокаш хувцара коэффициент лоха йола. Тохкам бича гучадаьлар металл тедача оборудованех 38 процент ткъаь совгIа шера болх беш йолга. Цо йиззача нагрузкаца болх бой а станокаша хьалу пайда лоха бар. ХIана? Цхьайола станокаш хьаддача наха тIачIоагIъянза яр, царна доал во дора, ханнахьа ремонт яцар.

Предприяте керттера мел йола цехаш хьа а эцна из дош кIоаргга тахкар халкъа тIехьожамхоша. Гучадаьлар, къахьегам эсала вIаштIехьбаккхарах сменаш хувцача хана балха ха дукха зехьа йоаеш хилар. Къаьстта, № 4 йолча механосборочнии № 6 йолча сборочнии цехашка. Цхьан бетта духхьал цу шин цехе 1320 сагасахьат ха зехьа йоаяьяр.

Е хьазцаргда вай цIаькха цхьа масал. Рейд а яь халкъа дозорнеша гучадаьккхар № 3 йолча цеха фрезеровщиккий бригада смежникий бехкагIа болх ца беш сеца латтилга: Iалашъяьяцар кхоачамашца. ХIаьта цу ханна лоалаха йоалача цехе боарамал тIех хьабе болх бар. Из нийсделар № 3 йолча цеха начальникаи завода производственни отделаи гIулакх хьаькъалца вIаштIехьдаккха ца харах.

А. Губский керте латтача дозорней группо тIахьожам лоаттабу керда оборудовани производства юкъейоалаяра деша. ХIана аьлча, укхаза долаш да кхоачамбоацараш. Заводо хьаэц керда оборудовани, бакъда, къаьнаяр тIера дIаяккхац. Цудухьа из дош завода партийни комитета заседане дувца оттадир халкъа тIахьожамхоша. ХIаьта цу хьакъехьа де мел дезар хьадир завода администраце а парткома а.

— Тохкамаш дарах далац гIулакх, — йоах А. Губске. — Хьагучадаьха кхоачамбоацараш сихха дIадахийтар да керттадар. Цу гIулакха тхона хоалуш новкъостал ду завода кулгалхоша. Дозорнеша лелаю шоай лицевой счет. Цо къаьгга хьахьокх беш бола болх. Иштта, дIадахача шера тIахьожамхоша новкъостал дир предприятена 417,5 киловатт-сахьат электроэнерги, 115 тонн металл, 6956 литр бензин кходе. Цу гIулакха юкъе лоархIаме дакъа лоац оаха карарча шера а.

Алексей Петровича шийгара а нахагара а хьадехаш саги ва. Из дика оамал я. Цхьабакъда цун оамалех доал цIаькха цхьа дика хIама а — массаза а тIакхуаш йола тIехье кхее гIертар. Масала, Аушев Хьажмурд. Из заводе балха эттар ученик волаш. Ший балха говзал кIоаргга Iома а яь, хIанз тIехдика формовщик лоархIаш ва. Цун портрет хьалтехад завода сийлен Улга тIа, из ва халкъа тIахьожама керттерча группа член. Завода коммунисташа хьайийцав Х. Аушев парте. Цу тайппара я Хьажмурда балха новкъоста токара, халкъа тIахьожама цеховой группа члена Фалашкин Виктора а, завод шоллагIа цIа хинна дIаэттача дуккхача кхыча болхлой а къахьегама биографи. Цар массане а хьехамча А. Губский ше вокххийве йиш йолаш ва: бокккагIчар эстафета тешшамеча кулгашка бе йоалл.

А. СУЛТЫГОВ.

СУРТА ТIА: А. Губский.

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР-е БАХАЧА ДУКХА БЕРАШ ДОЛЧА НОАНОШТА «НАНА-ТУРПАЛ» ЯХА ЦIИ ЯЛАРАХ ДОЛА

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума УКАЗ

«Нана-турпал» яха орден а а луш, «Нана-турпал» яха цIи лойла итт а кхы дукхагIа а бераш даьчеи хьалкхедаьчеи ноаноша:

Абдулаева Педи Омаровнана — «Калиновский» совхоза болхлочоа, Наурски район.

Ахмедова Патимат Магомедовнана — «Красный пахарь» яхача колхоза колхозхочоа, Шелковской район.

Ганижева Вахидат Дресовнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Джандигова Пятимат Алиевнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Джантимирова Зулпана — болхлочоа, Сунженски район.

Мавева Розайна — «Шалинский» совхоза болхлочоа, Шалински район.

Мусаева Особена — «Новогрозненский» совхоза болхлочоа, Гудермесски район.

Муталиева Халимата — «Новогрозненский» совхоза болхлочоа, Гудермесски район.

Орзалиева Патлена — цIен-нанна, Шалински район.

Плиева Рукет Мажидовнана — цIен-нанна, Назрановски район.

Хакимова Санойна — цIен-нанна, Грозненски район.

Хасаева Тамарена — цIен-нанна, Ведепски район.

Хамхоева Пятимат Жабраиловнана — цIен-нанна, Назрановски район.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума Председатель
А. ГРОМЫКО.

СССР Лаккхехьарча Совета Президиума секретарь
Т. МЕНТЕШАШВИЛИ.

Москва. Кремль.
1985 шера 11 сентябрь.

Нов. З. Я. Башировна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика юрта боахаме дуккхача шерашка болх барахи общественни вахаре хьинаре дакъа лацарахи Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президума Сийлен грамота лойла **Баширов** Завру Японовича — Ведепски райисполкома юрта боахама управлене начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1985 шера 16 сентябрь.

Нов. В. Г. Карташовна Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота яларах дола

НОХЧ-ГIАЛГIАЙ АССР ЛАКХЕХЬАРЧА СОВЕТА ПРЕЗИДИУМА УКАЗ

Республика мехкдаьтта промышленность дегIакхувлача дика хIамаш карагIдувларах, общественни вахаре хьинаре дакъа лацарах, Нохч - ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума Сийлен грамота лойла **Карташов** Валентин Григорьевича — «Горскнефть» НГДУ начальника.

Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума председатель
Х. БОКОВ.
Нохч-ГIалгIай АССР Лакхехьарча Совета Президиума секретарь
Н. ПРАВЕНЬКИЙ.

гор. Грозный,
1985 шера 16 сентябрь.

АГРОНОМЕХ ТИЙША ДА

ХьатIакхаьча яла йоал гурахьа культураш дIаювш йола ха. Йоале а геттара кIезига да Шелковской района боахамаша кийчдаь цхьоалагIча классах дола фу.

Иштта, сентябрь бутт болалуш фуна лаьрхIа дIаоттадаьча 1480 тонн кIих цхьоалагIча классах дар 37 тонн мара дац, вож шоллагIчеи кхоалагIчеи классах да. Кхы дикагIа дIадолхац маькха фу кийчдара балхаш. Эшар 1905 тонн долаш дIаоттадаьр 1610 тонн мара дац. Цох 194 тонн да цхьоалагIча классах дар.

Районе гIолла хьежача духхьал «Алый терский» яхар мара а яц фу дика Iалашдаь совхоз. Цига дIа мел оттадаь кIинеи рапсаи фу цхьоалагIча классах да. Цу классах да дукха хIама ца эшаш маькха лаьрхIа дIаоттадаьр а. Фу кийчдара балхаш дика вIаштIехьдаьхад «Сарысуйскийн» «Каргалинскийн» совхозашка а.

Цхьабакъда, фуна лаьрхIа дIаоттадаь кIаи мукхи цхьоалагIча классага дIакхоачадара хIама даьлац «Красный пахари», «Червленскийн», Ленина цIерагIчеи колхозашка, «Чеченингушвино» яхача объединенена чуйолхача «Виноградный», «Пионер», «Гребенской» совхозаша.

Из гIулакх иштта нийсденад боахамий агрономически службаша йоакхо ца ярах, хьалхе оарцагI а баьнна цун специалисташа фуна лаьрхIа дIаоттадаь ялат цIендара, из цхьоалагIча классага дIакхоачадара балхаш лерттIа вIаштIехь ца дахарах.

Укхаза цхьаькха хIама а да белгалдаккха дезаш. Фуна лаьрхIа ялат хьалхедергдола лаьтта гурахьа хьакъоастадеча хана агротехнически бокъонаш телхаю колхозийи совхозийи специалисташа. КIа дIадув хьалха мукх тIахиннача кхай тIа. Мукх хиннача кIа дIадувш а нийслу. ТIаккха геттара хала хул кIицара маькха фийгаш хьакъоастаде. ГIулакх хилац массехказа ялат цIендеш йолча машинаца чакхдаьккхача а. Из да дукхагIча даькъе лакхе цIераш яьхача боахамаша Iалашдаь фу лохача классах хилар.

Укх деношка дIаде доладергда ялата а фуна а лаьрхIа дола кIаи мукхи. Агрономаша къаьстта йоакхо е йоагIа дикагIдола кхаш хьакъоастадара, мел эша минеральни удобренеш а тайса уж хьаьндара, хIаьта мелиораци яьрашта хиш а дехна тIоадал Iоаяра, агротехнически эггара дикагIча деношка дIадийна даккхара. Уж балхаш толаме чакхдахар агрономех тийша да.

К. ФОФАНОВА,
Шелковской района паччахьалкхен фуна йолча инспекце начальник.

УКРАИНСКИ ССР. КПСС XXVI съезда цIерагIча Николаевски глиноземни заводе лакха балха овсарле йола оборудовани юкъейихьай тIехдикача бокситех алюминие окись яккхара. Глиноземни заводашка хIанз ярашца нийсйича тоъал йоккхай технологически экономически совленаш лу цу кердача оборудоване.

Предприяти дегIайоалаяра керттерча лостамех цаI а хинна дIаэттай механизации роботизации.

СУРТА ТIА: кIайча фильтраце участке.

А. КРЕМКО сурт.
ТАСС фотохроника.

СИБАРЕГIАРА ТIЕХЙОККХА ЖIОВ

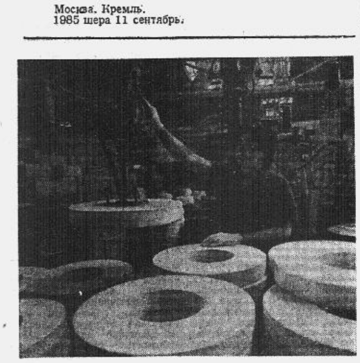
Цу 160 тонн дозал долча пхезза вIаштIардаьча цIеношта нийсса лакхача гIирсах — традицех оал жIов. Новосибирскерча «Тяжстанкогидропресс» производственни объединене хьалъьча цу механизма яц е вайна йовзаш йола жIов а, е йоккха платформа — нажарг а. Укхаза Iалальмате сиха вIаши духьала йоагIа металлически кечали чоалхане форма йола штампи. Уж вIашкакхийтача хьахул издели.

«Сибирь-3М» яха супержIовно, гидроимпульсни техника ше къаьсттача конструкторски бюро кулгалхочо Юрий Колотова лерхIачох, токарни а фрезерни а станокашца хIамаш кийчъярца нийсдича, шозза аттача боакхк къахьегам, диазза лохду металл довлга.

Йовхалца штамповка еча прессашца вIаштIехьдалац чоалхане конфигураци йола хIамаш кийчъе, хIана аьлча металл кепа дIатIадахара сухал лоха (секунде метрал дукхагIа йоацаш) хилар бахьан долаш, из шел а деле цун кIаьдал йов. СупержIовна, кепи металли вIаши духьала дахар бахьан долаш сухал лакхъяьй секунде 10—12 метр йолаш. Цудухьа таро хул лакха дикал йолча болатех, тайп-тайпарча сплавех, доаладе хала долча а бос болча а металлех чоалхане хIамаш хьае. СупержIовнаца кепаетта йиш я, тIехьагIа станокашца дIахо кийчо чакхйоаккхаргйола. 600 миллиметрага кхоачаш диаметр йола йиткъа оагIоши саьнаши дола, тIера дIадоала металл геттара кIезига дола хIамаш.

Йоккха габарит йола металлически хIамаш сихен нийсагIа йолаши кийчъелга дукхагIа эш традиционни производствашка технологически процессашта автоматизаци яра хьалашка. Цунна дизза жоп луш я «Сибирь-3М».

Юрий ТЮРИН,
АПН корреспондент.

ЗАВОДА ПРОДУКЦИ — 400 АДРЕСАГIА

ВОЛГОГРАДСКИ ОБЛАСТЬ. Производство кердаяккхара, хIанзара оборудовании хьалха латта технологии юкъекхахьара программа толаме кхоачашъеш я Волжски абразивни завода коллектив. Укх пятилетке къахьегама овсарле 20 процент лакхъеннай, ах хIана яц аьнна йола продукци паччахьалкхен дикала Знак йолаш арахец.

Абразивни инструмент шерра юкъеккхухь машиностроене, станкостроительнии инструментальнии промышленносте. Из дIаккхухьийт Советски Союза 400 адресагIа, СЭВ-а членаш долча мехкашта а хIаьта иштта ФРГ, Итале, Франце, Японе а.

Консольни манипулятораш юкъейоалаяро йиш хулийт башха къахьега ца лезаш еза-йоккхий деталаш балхий зоне дехьа-сехьа яха.

СУРТА ТIА: 20 килограмм озаш бола абразивни гIоз тохкама стенда тIа оттабеш йоалл ОТК йоккхагIйола контролер Л. А. Ярцева.

Э. КОТЛЯКОВА сурт.
ТАСС фотохроника.

IАН КИЙЧО МИШТА Ю

ШЕЛАЛО ГЕРГБИЧА ХОВРГДА-КХ

Iа гарга гIертад. Из, хьалхарча шерашка санна шоай производственни гIулакхашта IаткъаргдоацаШ малагIа кийчо яьй Назрановски трикотажни фабрика коллективо?

ХьатIадоагIача Iана кийчо еш де дезача балхий шерра план оттаяьй фабрике. Уж кхоачашдара ха белгал а йоаккхаш.

Бакъда, ма йоаггIа из мероприяти чакхъяккхара белгалдаьхача де дезарех дукхагIдараш хIанз а тIехьа дIадоладанза каьхаташ тIа дисад.

Царех да «Электроинструмент» яхача заводера фабрике хьачубоагIача теплотрассах цхьаккха тайпа кулг тоханза хилар.

Эггара хьалха цу керттерча участкера болх дIаболабе декхарийла бар уж. ХIана аьлча, цу трасса тIа турбаш еха хиларах дукха йIовхал зехьа йов. Из бахьан долаш дIадаха Iа а геттара шийла даьккхар фабрикерча болхлоша.

— Укх шера берригa теплотрасса хувца лаьрхIадар оаха, — йоах фабрика директора заместитела Мальсагов Мухьмада — бакъда, из болх кхоачашбеш тхона еза турбаш вIаштIехьа ца йоалаш лел тхо. ЛаьрххIа цу гIулакха главке а ваха кхы хIама ца хулаш селхан цIакхаьчав со.

ДIаихача шерашка, шелалах сатоха ца могаш болхлоша эза Iазап шоашта дика ховш хилча хьалхе тохабала мегацар-те турбаш а кхыйола эша материалаш а Iалашъе.

ХIанз теплотрасса хувцилга вIаштIехьдаргдоацаш хилча, кхы тIехьа а ца тетташ капитальни ремонт йича бакъахьа яр.

Таханарча дийнахьа ремонт янза я цехашкара вентиляци, отопительни система — радиатораш, турбаш.

Иштта дIайха хий дIа-хьа ухийтача шин насосах паI хIанз а тIехьа кийча яц.

КIезиг-дукха а йоачан хилча хийцца лэдар чуухаш бола фабрика тхов. оттаьча планага диллача август бетта битум тIа а билла ремонт яь хила безаш бар. Из хIанзалца кулг ца тохаш латташ ба.

Поставщикаша доагIача бесса кIада лоаттадац яхаш шоаш массе а хана доахача бахьанех из Iаи кийчо яра гIулакх дIа а тардаь, болгIаш бола битум хьабайтац тхона яхаш хIама ца деш багIаш цхьа юкъ яьккхай цар. ХIанз, халла Волгоградера битум беначул тIехьагIа, руберойд дац яхаш багIа а тоъал ха я.

Кхы а массагIа да производства балха Iаткъаргдолаш укхаза кхоачаш ца деш юкъагIдисараш. Мух чу а хьекхаш дукха кораш да фабрике, дехараш дIа а даьха керда кизгаш тоха дезаш. Хьогге кIира теха а басар хьекха а хила езаш йола контора а цехаш а, из болх дIаболабанза я.

Шийн бехкагIа кхоачаш ца деш уж лоархIаме гIулакхаш тIадиса фабрика ремонтни служба тахан фу деш я? Из хIанз № 6 йолча шоай бериӣ беша капитальни ремонт еш я.

— Тахан Iурра деиз цхьаккха тайпа турбаш йоацаш дагIа тхо,—йоахар слесарий группа кулгалхочо Ганиев Ювсупа — турбаш хилча изоляционни материал хилац. Уж шаккхе хилча сварочни аппарат болх беш хилац. ТIаккха тхона хеттача бесса дIагIоргбий тха болх. Из дош оаха дуккхаза фабрика керттерча механика Олигов ИбраьхIима хьалхашка увттадаьд. Бакъда, къамаьлаца деррига хургда яьхе мара, хIанзалца кхы гIойле яьннаяц.

Иштта шоай бала кодабеш бар, цига отделочни балхаш деш боахка штукатур-маляраш Куркиева Iашат, Газдиева ПаьтIамат, Гациева Маржан, Тебоева Либихан. Цар а йоахар, тхона болх дIаболабе эшаш йола цементи, гIуми, кIири хьаянза я. ТIеххьарча даькъе мара эшаргдоаца басар хьогге хьаденад. Укхаза цхьаккха а ца деш дагIачул кхыбола болх бергбар оаха.

Цар бехк бац, хIана аьлча, шоаш укхазара сихха ремонт яь боврга мотташ еррига хIамаш ара а яхийта йоассайтаяр из помещени. Бакъда, хIанз санна мара болх ца бой беттал хьалха шоаш йистебоврrбоацилга дика кхетаду цар.

Кхы дикагIча хьала тIа дац фабрика болхлой чубаха №№ 4, 6, 10 йола ведомственни цIенош а ши общежити а. ХIана аьлча царна укх шера текущи ремонт яьяц.

Iан кийчо яра гIулакха вIалла терко а ца еш оаш иштта тесса дитар мишта кхетаде доагIа, аьнна аз шийга даьча хаттара жоп луш Мальсагов Мухьмада аьлар:

— Цкъарчоа, чакхъяккха лерхIача мероприятей план оттаяь, из хьадда кхоачашъяра тIачIоагIваьвар керттера механик Олигов ИбраьхIим. Бакъда, тIехьагIо цо беча балха кхы саго тIахьожам ца лоаттабеш витар из. Цунах хьахиннар хIанз къаьгга гуш да.

М. БАРАХОЕВ.

Нохч - ГІалгІайчен гІишлон управленена чуйоагІача № 4 йолча СМУ дукхаха хана денз дикагІа йолча бригадех лоархІаш я Зудилова Алла Васильевна керте латта отделочникий коллектив.

Ханзчул ши шу хьалхагІа цунна елар «Коммунистически къахьегама коллектив» яха сий дола цІи. Шийх из цІи йоагІаш тиллалга бакъдеш къахьет бригадо. Цхьа квартал дІаяхийтаяц цо укх тІеххьарча хана производственни заданеш тІеххоачаш ца еш.

Бригада «тІум» я ала мегаргда отделочникех Махмудова Розайх, Забаева Айманех, Ахъядова Розайх. Уж берригаш чубоагІа бригадни совета.

ХІанз из коллектив къахьегаш я «Грознефтеоргсинтез» яхача объединене болхлошта лаьрхІа 67 квартирах латтача цІенна отделочни балхаш. ХІара дийнахьара нормаш 130—140 процент кхоачашъю.

СУРТА ТІА: (аьрдехьара аьттехьа). Р. Махмудова, А. Забаева, Р. Ахъядова, бригадир А. Зудилова.

И. ПЛИЕВА сурт.

СТАХАНОВСКИ БОЛАМА ТКЪАМАШ

НОАХАЛИЙ ЭСТАФЕТА

ХІанзарча къахьегама ноахало сий ду хьалхара пятилеткаш дІайолаеннача юххье миллионаш нах чулаьца бола сийлахьа патриотически болам хьакхелларашта карагІдаьннача деналеча гІулакхa. Берригача мехко белгалъякхар стахановски болама ах бІаь шера юбилей. Цхьа бахьан доацаш дІаэттадац из ди дерригача халкъа цІей а хинна. КІор боаккхача мегте Стаханов Алексея оттаьча рекордаша тІанІалтІанхайсар сагеи техникаи таронех, къахьегама овсарлен боарамах йола уйлаш.

Стахановски боламо лоацдача хана чулаьцар халкъа боахама дерригa керттера доанъош. Шоай стахановши стахановцаши хьахилар машиностроене, мехкдаьтта доахачеи чакхдоахачеи, кога гІирсий, текстильни, кхачан промышленносте, колхозни совхозни кхашкеи фермашкеи.

Цу легендарни 1935 шера стахановски боламо чулаьцар вай республика заводийн промыслайн болхлой, из дІабаьржар машиннаькъахой, юрта боахама болхлой къахьсгама коллективашка.

Мехкдаьтта доаккхача первопроходцаш - стахановцаш а хинна дІааийттар буруг детта мастераш А. М. Рябов, Г. П. Сальников, П. И. Негоднев, Ю. Юсупов, С. Байдаев. Шоай стахановски къахьегама вахташ рекордаща чакхйоахар Грознерча мехкдаьтта чакхдоахараша — установка сгонщика Мурдаева, трубчатка оператора А. В. Артамоновас, аппаратчика П. Н. Невежина, установкай начальникаша Н. Н. Вондаренкос, Н. Зубковас.

Къахьегама толамий летописа юкъе дІаязъяьй стахановций - машинашъерий Светличне, Магомедова, Медянцевай цІераш. Консервщикашта юкъе стахановски болама керте эттар Кирянин, Кондратьева, машиннаькъа хошта юкъе, — Кутафин, Краснов, Анохов. А. Стаханова тІахьехам хьаллаьцар юртарча болхлоша — хьажкІаш лелаечо А. А. Гучигова, колхозни бригадираша Д. С. Сулейманова, М. Д. Дудаева, М. Халухаева, хьайбаш леладеча бригадиро А. Ф. Андрейчука. Стахановски болама лоархІаме башхало я шераш дІанхадар аьнна лаьгІ ца баларал совгІа, из чІоагІлуш, бебаш, дукнхача къахьегамхой социалистически яхьа керд-керда хьисапаш цо хьакхоллаш хинна хилар. Царех ба, масала, шереи пятилеткан планови заданеш ханал хьалха кхоачашъяра, къахьегама сухала методаш юкъейоалаяра тІехьара, бийдали материалаши кхояраи хьурмат дараи тІехьара болам; къахьегамца коммунистически гІулакх лeладара тІехьара, тІехдикача дисциплинанеи хІара балха дийнахьа бухсоццаш хьахур дукхагІа хилийтараи тІехьара болам, къахьегамерча яхьа дукха кхыйола формаш.

ХІанз, халкъа боахама интенсификаци яреи цун эффективность лакхъяреи декхар парте оттадеча хана, первопроходцашта - стахановцашта карагІдувлараша къахьегама коллективай дегаш ураувттаду хьинаре къахьегара. Хьинареча къахьегама творчески поискаца йоаккх тахан болхлоша шоаех Стаханова гІулакх хьалаьцараш аьнна цІи яккха бокъо. Къахьегама денала эстафета яхьа йоагІача тайпара дІакхухь цар.

Къахьегама овсарле планал совгІа лакхъяри продукци хьаярга дІабода мах лохбари духьа яхь лелаю «Автоспецоборудование» яхача опытноэкспериментальни завода бригадир А. А. Федоренко керте латтача станочникий бригада членаша. Бригадо, пятилетка задани ханал хьалха чакх а яьккха, хІанз 1987 шера чотах бу болх.

Къахьегама эстафета стахановцаша санна дІахьу тахан И. М. Шуликина, В. Д. Швецова, И. А. Галаева буруш деттача бригадаша. Къулбаседа - Кавказски машиннаькъа Грозненски отделенерча еза етта поездаш дІакхувлача машинисташа В. Д. Маркова, М. Н. Гусакова, М. А. Максимова, В. И. Еременкос. Республике стахановски гварде викалаш ба мехкдаьтта чакхдоахар Н. И. Ведерников, гІишлонхо Ш. Хаджиев, жаІу Н. А. Эсмухамбетов, комсащ лелаер Б. Насуханов, хьажкІаш лелаер Б. Кодзоев.

Тахан республикерча итташи бІаьши эзараш болча болхлоша, бригадаша, цехаша, установкаша, заводашеи фабрикашеи, колхозаша а совхозаша а хьинаре къахьег съезда сийна тІанйца донкхагІдола декхараш кхоачашдара.

Сийлахьа традицеш ебаеш

Лаьтта леладерий, хьайбаш леладерий, механизаторий къахьегама сийлахьа традицеш Нохч - ГІалгІайче хьахиннай стахановски боламца цхьана. Из патриотически болам эггара хьалха хьаллаьцар ялаташ кхедечо — стахановца А. А. Гучигова. Республике гектара тІара 6—7 центнер мара фуалъяьхача хьажкІий ца йоаккхаш хиннача хана хьажкІаш кхееш хиннача Гучигова дукхха а дукхагІа лакхбора хьувкъам, хІаьта 1935 шера хІара гектара тІара 40 центнер гуллийр цо. Цхьабаккъда, цо лийрхІар доккхагІа дар — гектара тІа дошо бессача хьажкІий бІаь центнерал лохагІа боацаш хьувкъам кхебелга, хІаьта дукха ха ялалехьа цун из вІаштІехьа а даьлар.

Сунженски районерча ЦІеча Эскара цІерагІча колхоза хьакхарч лелаеча фермо 1935 шера Ерригсоюзан яхье дерригача хьокхамашта мехка шоллагІа моттиг лоацар.

ТІом сецачул тІехьагІарча шерашка, юрта боахам — халкъа боахама эггара лоархІамегІа дола из дакъа — дегІакхувлара партеи правительстваи чІоагІа уйла яр бахьан долаш лаьтта леладерий, хьайбаш леладерий, механизаторий къахьегам оплангара денз хувцабеннабар. Вай первопроходций - стахановций сийлахьа традицеш хІара шера ебаш яр. Керда рекордаш увттайора кхашка, комсийн сомийн бешамашка, баьцадаарий кхашка, колхознии совхознии хьайбаш леладеча комплексашкеи фермашкеи.

ТІеххьарча пятилеткай шерашка республика юрта боахаме дикка чІоагІъелар материально-технически база. Шерагара шу массаза доал дукхагІа балха овсарле лакха йолча хІанзарча машинашца Іалашъю колхозаши совхозаши, тІехь-тІехьа дукхагІа юкъенхувл юртбоахама процессашта ещ йола механизации электрификации, чІоагІъю доакъара база. лакхлу болхлой къахьегама овсарле.

Къаьстта уйла тІайохийт из дакъа дегІадоаладара КПСС ЦК майски (1982 ш.) Пленум хинначул тІехьагІа. Кхачан программа парте кийчъяьчеи тІанйцачеи, агропромышленни комплексаш хьаьча хана.

Укх тІеххьарча пхе шера республике агропромышленни комплекс дегІайоалаярга дІадахийтад 616 миллион сом паччахьалкхени колхозийи ахча, е цул хьалхагІа дІалахача пхе шера дахийтачул цкъаи ахаззеи дукхагІа.

Юрта боахам дегІабоалабарга дІаяхийта капитальни вложенеш республике ерригa капвложеней кхоалагІа дакъа да. Нагахьа санна хьалхарча пятилеткай шерашка балхий ерригa комплекс а чулоацаш юрта боахамга дІаяхийта капитальни вложенеш юкъера лаьрхІача шера 87 миллион сома хиннаяле, карарча пятилетка цхьан шера 130 миллион сомал тІех я уж.

Колхозийи совхозийи юрта боахама керттера фондаш карара пятилетка чакхйоалаш 800 миллион сомал тІехъяьлар. Пхе шера цкъаи ахаззеи дукхагІа хул.

Духхьал 1951—1985 шерашка республика колхозашкеи совхозашкеи 7 эзар совгІа тракторaш, 5 эзар совгІа автомобилаш, цхьа эзари ах эзари комбайн, дукха кхыйола специализированни техника кхаьчай.

Хий дехка лаьтташ колхозийи совхозийи дошо фонд я, пар майдаш хІара шера шерлу. Карарча пятилетке 18 эзар гектара шеръеннай уж, хІанз 157 эзар гектарага дІакхаьчай. Цу лаьтташка эггайоахаш тоаю хІамаш дІаера структура, хьувкъам лакхлуш дукхагІа гулдеши да ялат, баьцадаараш, коартолаш, кхыйола культураш.

20 центнерал а лакхбелар республике колхозийи совхозийи кхашкара гулбу хьувкъам юкъера лаьрхІача. Къаьст-къаьстача боахамашеи хьалха латтача ялаташ кхедерашеи шоай кхашкара шоззеи кхоззеи дукхагІа гулбу хьувкъам, къаьстта а хий дехкача лаьтташкара.

ДІадаха 1984 шу республикерча лаьтташ леладераша эггара аьттув болашагІеи хьувкъамеи дацар, хІаьта а сийлахьча традицешта тешаме болча дукххача ялаташ кхедераша цу шера а лакха хьувкъам кхебир.

Сунженски района «Путь к коммунизму» яхача колхоза ялаташ кхедераша тоъал доккхийча кхашка гектара тІара 35 центнер гурахьа дийна кІа гулдаьд.

Цу районерча ХХ партсъезда цІерагІча колхоза хьажкІаш лелаераша 47 центнер фуалъяьхача хьажкІий гулъяьй, хІаьта Ленина цІерагІча колхозе — 64 центнер. «Лермонтовский» совхозе эзар гектар совгІча лаьтта дІадийна гурахьа дув кІа хІара гектара тІара 39 центнер гулдаьд, хІаьта хьажкІаш 50 центнер совгІа яьхай.

ХІара гектара тІара 200 центнер а кхы дукхагІа а баьцадаараш доах «Ассинский», «Новосельский», «Солнечный», Орджоникидзе цІерагІча совхозий боахамашка.

Шерагара шерага лакхагІа ялатийи кхыча культурайи хьувкъам кхебу Ачхой-Мартановски, Урус-Мартановски, Гудермесски, Назрановски, республика цхьайолча кхыча районий кхаш леладераша.

Республике тІехь-тІехьа дукхагІа йоах лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукташ, йоккхагІа хул паччахьалкхено из продукци эцара объемаш.

Укх тІеххьарча пхе шера паччахьалкхено коартолаш шозза, сомий комараши 24 процент дукхагІа ийю, дулх эцара объемаш 14 процент, шура эцара — 7, фуаш эцара 26 процент йоккхагІа я.

Республика юрта боахама къахьегамхошта хьалхашка доккхийи бехктокхамеи декхараш латт пятилетка чакхйоалача шера. Паччахьалкхенга дукхагІа йохка лаьрхІад лаьттанцареи хьайбашкареи йоала продукци, хІаьта ерригa шера планови заданеш сийленца кхоачашъе гІерт кхашкареи фермашкареи къахьегамхой.

Укх шера сентябрь болалуш Грозненски, Ачхой-Мартановски, Сунженски, Урус-Мартановски районий баьцадаараш леладераша паччахьалкхенга шозза дукхагІа дехкад баьцадаараш соахка цу хана дехка хинначул. Республика бІарчча хьайицача шера план кхоачашъяра хьокхам шозза лакхагІа ба соахкарчул.

Республикерча цхьайолча районаша ханал хьалха кхоачашъю паччахьалкхен закупкаш яра планаш. Паччахьлкхено доахани коа тІара оалхазараши эцара ийс бетта заданеш бутт хьалха кхоачашъяьй Назрановски района хьайбаш леладераша, шура йохкара — Советски района боахамаша, фуаш дохкара — Ачхой-Мартановски района боахамаша.

Республика бІарчча хьайицача 8 бетта паччахьалкхено 1000 центнер дукхагІа ийцад дулх соахка цу ханна ийцачул, шура — 1608 тонн дукхагІа.

Республика кхашкарчеи фермашкарчеи къахьегамхоша доккхалца дІахьу съезда сийна лелаю къахьегама вахта, шоай хьаддача гІулакхаща ебаю ялаташ кхедерий, хьайбаш леладерий, механизаторий стахановски болама сийлахьа традицеш.

Доазол дехьара

«СЕДКЪАШКАРЧА ТІЕМЕХ» ДОЛА ШОАШКАРА ДАГАЛИЙЦАРАШИ БАКЪДАРАШИ

«...оаха цІенхаштта а лаьрхІа хьатІаэца йиш йолаш дац СОИ Іалашдергдола ядерни средствай нападенех кхерам ца хулга, хІаьта цу наькъаца ядерни герз дІадаккхарга а дугаргдола яхаш дола дувца хабараш... Цу проекто, шеко а йоацаш, дерригача лостамашка гош тоІабергба сихдаь герз хьадара,хІаьта из да тІема кхерам лакхлургхилар».

М. С. Горбачева «Тайм» яхача американски журнала тийннача жопаш тІара.

Сенах латт «стратегическа оборонни инициатива» (СОИ) оалаш яр кхоачашъяро ядерни герзаш кІезигдара а, хІаьта цул тІехьагІа геттара дІадахара а новкъостал дергдола яхача тезиса маІан? КІайча цІагІарча а Пентагонерча а из хьаллувцараша дувцараш тІатоха а тІерадаккха а башха хІама доацаш укх тайпара да: шовзткъа шу да дІа а хьа а ядерни герзаш вІаши деттаро шаккхе а оагІув бизза хІалакбергхилара кхерама кІийлен тІа латтача юхаувзара доктрина дерригача дунен тІа машар Іалашбу. Долче, хІалаквеш ядерни герз юха тохара хьисапера «карательни функци» шолгІаре лувцаргара, шинна а оагІоно йолаш йола шоай ядерни герза арсенал дикка кІезигъергйолча, «оборона ядерни йоацача системай лоархІам лакхбергболча» вонха «функцега» доалаш юхаувзара балансе хувцам белга Іалашде вай. Из хІама мишта дергда? ВІалла хала а дац. Оаха американцаша, йоах Вашингтоно, хьадергда «эрсашка Американа етталургйолча» ерригача ракетех 80 процентагара 100 процентага кхоачаш яраш хьалувцаргйола «космически зонтик». Эрсашта из бІаргадайча, «йохаргъя цар ядерни герз хьалхагІа хьатохарах йола уйла». (ХІаьта из ма дий, йоах буржуазни пропаганда, Советаша эггара чІоагІагІа де лерхІашдар). ТІаккха цхьанна хІаманна эшаш хургъяц ядерни арсеналаш. Цхьанна хІаманна эшаш хургдац ядерни герз ше а. Долче, чІоагІду американски «стратегаша», ядерни герз кІезигдарга, хІаьта цхьа ха яьлча из дерригa геттара дохадаь дІадаккхарга бода нийса никъ мара хІама дац СОИ».

США бахача наха дикка тІанйца яр из идея юххьанца. ХІана аьлча СССР атомни бомба, хІаьта, къаьстта, континенташта юкъера баллистически ракета хьайича гІоне дІа ма яьларий цун географически хьал бахьан долаш, Американа «цхьанна хІамах кхерам боацаш санна хеташ хинна» ха. Шоай мехка дерригача историна чухь практически духхьашха хоьеннад американцашта, тІемо шоаш беррига а хІалакбе тарлуш хилар. «Советаш агрессивни я» яхаш сов дукха дувца а дувцаш, дуккха шераш да буржуазни пропаганда «эрсий бомбаш укх сахьате чуетталургйолаш я шоана» яхаш США гражданаш кхерабу. «Цудухьа дар 70-ча шерашка цар сихбенна шо-шоай доалахьа бомбаех хьулабалара йола моттигаш хьаяр). Ерригача бомбаех уж лораберг болча хІаман хьисапе хІанз царна могаш СОИ.

СОИ шоаш хьайой а, ядерни ракеташ хьа ца еш саца дагайолаш яц США, разрарина, СССР масалагІа ядерни герза кердача тайпашта — МХ, «Миджитмен», «Трайдент-2» яхача ракеташта, дІахо дІаувттаеш латт Малхбузен Европе гаьна яхара низ юкъера бола ракеташ; тІаэцаш я ядерни тІом бе а, кхыметтел цу тІема тІа котвала а йиш я яха доктрина, СССР массалагІа ядерни герз хьалхагІа дІа ца тохара декхар тІаэца тугаш яц. Юххера а, США а е тугаш яц ядерни герз дІадаккхарах йола переговораш. ООН Генеральни Ассамблея ХХХІХ сессе дуккха дукхагІбараша кулгаш а айдеш тІанйцай переговораш яра тІахьехаш йола кхоъ резолюци. США кулг айдаьд цу кхаьннена а духьала!

Шоашта-м «хІанз а хацал. СОИ хьаюлургъя юлургъяц» а лахаш, цу тайпарча кердача наступательни герзашта дІахо разработка яра никъ нийса ба ала гІерташ я ВІашагІкхийтта Штаташ.

США президента герзашта тІахьожам лоаттабара дешашта волча керттерча советника П. Нитце духхьала хьайоах: «Гаьна йоацача хьатІайоагІача хана а юхаувзара кІийле, хьалха а санна, хІалаквеш ядерни герз юхатохаргхиларах бола кхерам хила беза».

Цунца дувзаденна лоархІаме да СОИ хьаеш хилар бахьан долаш Малхбузен Европе ядерни низаш «ца эша а мегаш» хилараx кхерам хиннача ВІашагІкхийттача Штатий европейски союзникашта жоп луш, США оборона министра К. Уайнбергера аьнна. Цо аьлар, «Франце «шоай мукъагІара ядерни низаши» царга хьежна дола «Англе низаши» эшаш да паргІато лораяра» (кхетадеш да, «паргІато» американски тайпаръяр хилар, — С. Д.). ГІулакх ишта хилча ядерни герзаш мишта кІезигделга да дувцар?

Цхьаькха хІама а да. Ядерни герзаш кІезигдара лош вІалла йиш а яц оборона средствааш йолаш хиларца дуваза. Цул совгІа, 70-ча шерашке а барта дахад оагІош, цхьаннегахьа а башха совле йоацача паритета хьалашка моллагІа оборонни системах наступательни герз лархІа дезаш хилара хьакъехьа. Циггара хьадоагІаш да 1972 шера СССР-и США-еи даь хоадаь ха йоацаш дола ПРО договор а.

СССР лерхІ СОИ долчча бесса аьлча наступательни герза керда класс санна хІама я аьнна. Советски Союзо лерхІ, ВІашагІкхийттача Штаташкара дукха специалисташ цунна раьза а ба, СОИ, «седкъашкара тІемаш» хьаллувцараша ма яххара, «дІатохалехьа тохача ядерни герза» духьаллоаца хІама а йоацаш, юхатохача хІамо шоашта зе дергдоацаш из духьала а лувцаш, Советски Союза цо дІатохале ядерни герз тоха шоай йиш хилийтара американцаша деча гІулакхий дакъа да, аьнна. Цхьабакъда бехкам бещ юхатохача хІамах бІаь процент лорабала шоай йиш хургхиларах къамаьлаш деш бац кхыметтел США хІанзарча администраце эггара лакхера хьакимаш а. США оборона министра помощника Р. Перла духьала заявлени йир: «Хой шоана, со тешаш вац, оборона моллагІча система миччa хана хилийта а ВІашагІкхийттача Штатий йиш хулийтаргъя аьнна, хьатохача ядерни герзах шоаш бокъонца лораяла йиш йолаш хиларах теша... Кхыметтел ВІашагІкхийттача Штаташа СОИ хьайича а, ядерни нападене кхыча формашта де хІама хургдац, масала, бомбардировкащца е ткъамаш долча ракетащца йича. Цу тайпара, «дилла а хургда вай кхерам тІалатташ».

Долче, «стратегически оборонни инициатива» США шийна нападени яьчул тІехьагІа СССР юхатоха вІаштІехьдаргдолча, низ бехача хана юхадетта герзаш лувцара йолча хІаманна тара лархІа езаш я. ХІаьта Советски Союзо цунах хьалхе хоам а бу. Долче, ВІашагІкхийтта Штаташ гІерт совле шоашкахьа хургйолча кхача, цу хана цар лийрхІача тайпара СССР шоай лоІам кач болла йиш йолаш США я аьнна хеташ хиннача атомни монополи шоашка хиннача лоацача хана юхатІаяха. Цунга диллача кІезигагІа дале а теша йиш йолаш дац «низ хьалхагІа духьала бакхха лаьрхІа яц» ВІашагІкхийтта Штаташ яхача дешах нах тешабара кхувлаш йола доводаш.

Нагахьа санна США «стратегически оборонни инициатива» гІонца ядерни герз дІадаккха гІерташ яле, тІаккха мишта лархІа деза США ВВС тІехьа а ца доахаш хІанззе а, «тохкама» балхаша цхьана «цунах тара йола эрсий седкъий щит» йохае низ бола ракеташ хьаяра программа увттаеш хилар?

Долче, СОИ цІаькха а кхы а чІоагІгІа хьалхьоаду сихдаь герз хьаделга.

Шоай космически герз хьадара программа тІара йовлеи сихдаь герз хьаделга космосе ца далийтара даькъера конструктивни переговораш ен ца тигарца. СССР-еи США-еи юкъе Женеве еш латта переговораш толаме чакхъяргхиларах бола тешам боабаь ца Іеш иштта тешам боабу ВІашагІкхийттача Штаташа ядерни арсеналашта доазув отталургхиларахи а чІоагІагІа уж кІезигъюлургхиларахи а.

СССР лерхІ, сихдаь герa хьаделга космосе ца далийтареи лаьтта из хьа ца деш соцадареи декхар практически къоастаде йиш хургъяц шинна а оагІонга, цар политически лоІам а хуле, де лерхІаш дола из исторически хІама кхоачашде цІенача дегаца гІерташ а хуле мара, аьнна. Советски Союза болаш ба цу тайпара лоІам а бокъонца бола безам а.

С. ДЕНИСОВ. (АПН).

НРЪ. Стара - Планинаи Средне-Гораи яхача лоамашта юкъерча лаьтташка шоай тайпара Іалама хьалаш хилар бахьан долаш дуккха бІаьш шераш хьалхагІа денз кхедеш да эггара хозагІа хьаж йоагІаш дола роза-казанлынская яха зиза.

Духхьал цунах доанкх дерригача дунен тІа довзаш дола, Болгаре экспорта кертерча статьяех цаІ дола роза даьтта. Болгарски роза даьтта маьхага диллача дунен халкъашта юкъерча рынке массехазза тІехдоал кхыча мехкий иззамо йолча продукцел.

СУРТА ТІА: Казанлыкски атагІа розаш гулдеш латт.

БТА — ТАСС сурт.

АПАРТЕИД ДІАЯККХАР— прогрессага бода никъ

Дукха ха йоацаш САДКК (Африка къулбехьен шоай мукъагІара мехкаш дегІаухилга Іалашдара йола Конференци) организацена керте латтарий совещани хилар Аруша яхача танзанийски городе. Цу организацена чуйоагІа Замби, Зимбабве, Ангола, Мозамбик, Ботсвана, Лесото, Свазиленд, Малави, Танзани. Форумо соцам баьб: регионерча машара, кхерамзленна, сатема бола кхерам хьалхагІа а санна Преторера боагІаш ба. Расисташа лелаю сатем боабеш йола политика бахьан долаш, танзанийски президента Дж. Ньеререс баьча хоамагІа, Африка къулбехьен шоай мукъагІарча мехкашта 7 миллиард доллар зе даьд.

Лоаллахарча паччахьалкхенашта духьала лелаю провокацеш, диверсеш, саботаж, контрреволюционни бандаш хьаяри хьаллувцари — ЮАР-а хІара деннара реальности цун политика белгалара оамали. Марионеточни УНИТА-рча шоаш оттабаьрий карагІа хадданза Анголе нах боабу расисташа.

Мозамбике Ботай режима оагІонгахьара къайлагІа тІемеи материальни низаца хьал а лоаттаеш ший зуламаш леладеш я «мозамбикски къаман сопротивлени» (МНС) оалаш йола бандаш. Бакъдараша хьахьоих, сигала гІолла доагІача наькъашка гІолла расисташа уж бандаш халданза герзацеи тІема кхоачамцеи Іалашъеш хилар. Цул совгІа, тІехь-тІехьа йоккхагІа а хул уж. Из дерригa а ишта доллаше а, МНС — «кхычарех тийша хІама доацеи ший мукъагІареи низ» ба, цудухьа ЮАР-а цунца цхьаккха гІулакх а дац, яхаш нах тешабе гІерт Преторербараш.

Лесотонеи Ботсванаи чухехкаш довнаш дарца цхьана леладеча цу гІуланхаша, Замбенеи Зимбабванеи духьала лелаеча диверсионни акташа харцду «САДКК мехкашца машаре даха» гІерт шоаш яхаш ЮАР-а доал дераша хьакхайкадераш. Иштта харцду уж унх финансови шера оттаьча ЮРА тІема бюджето а. ДІадахача шераца нийсича 21 процент йоккхагІа а хинна, хІанз 4 миллиард гарггача долларга дІакхаьчай из. Къулбехьен Африка къулбаседехьарча доазонаш тІа хьалъеш латт керда тІема базаши аэродромаши.

Цу тайпара, «машари цхьана леладу гІулакхаши цхьан оагІорахьара лоархІ расисташа: САДКК мехкаш шоашта карадерзаделга, марионеточни паччахьалкхений хьал тІа оттадеш уж Іотоіаделга. Юххера а, лерхІ Преторе, вІаштІехьдаргда керттердар — апартеид лоаттаяраи чІоагІъяраи аьттув бола хьалаш Іалашдар.

САДКК-ас лерхІар апартеид дІайоаннхилга хилар белгал а даьнкха, организаце лидераша хьанхайкадаьд АНК-и СВАПО-и керте латта ЮАР-ереи Намибереи къамий - кортамукъален боламаш шоаш дІахо а хьаллоацаргдолга. ХІана аьлча, континент колониализмахи расизмахи цІенъяь мукъаяккхар духьа лоаттабу къовсам дунен карта тІа паргІата Намибни демократически Къулбехьен Африкен хьахилар хинна ца Іеш, континента дерригача мехкий кортамукъале цхьанкха а юкъера ца боалийташ чІоагІъе а. Экономически кхычарех тийша хІама доацаш хилар духьа лоаттабеча къовсаме дакъа лацаро лерхІар, белгалдоакх коммюнике тІа, боахама гІулакхашта Африка. САДКК членаш дола мехкаш а тІехьа, шоай мукъагІа хулга Іалашдар а да. Деш дола къамаьл эггара хьалхарча аргІанна САДКК членаш йолча паччахьалкхенашка инфраструктура хьаяра хьакъехьа да. Цу гІулакха хІанзле а 2 миллиард совгІа доллар дІа а хийца 115 объект хьалъе йолаьй. Транспортни система хьаяр айкха дувзаденна да юрта боахам айбарца. Аруше Ботсвана президента К. Масирес белгал ма даккхара, САДКК членаш долча мехкаша кхачан продукташца шоаш Іалашдар — организаце эггара хьалхарча аргІанара декхар. ДІахорча шерашка юртбоахама производство дегІайоалаярга дІадахийта лерхІ 60 миллион доллар.

Геттара дика гуш да, бІарчча инфраструктуреи кхыйола лоархІаме объекташи хьаяра ахча кІезига ца эшилга. ДІадохийтар вІашагІкхет чура кхоачамаш оарцагІдахареи арахьара юхалург ахча эцареи чотах.

САДКК лидераша шоай оагІонгахьара бе боагІача тайпара мах бу хІанз латтача хьала. Аруше хьакхайкадаьча царна массанена а цхьатарра хетачох, Дж. Ньеререс ма аллара, Ботий доттагІаша — США-с, Англе, ФРГ-ес шоай хурдаь духьале еш йолча ЮАР-а духьаларча экономически санкцеша гІо дергдар бІарчча хьайицача Преторе режим мелъяра, лоаллахарча паччахьалкхенащца цо лелабу тийша болх юхатохара. Санкцеш тІаэцаро таро хулийтаргъяр апартеид дІаянхха, гІо дергдар регионе машари кхерамзлен чІоагІъяра. ХІаьта долче, Африка цу даькъа тІара хІама тоадалари массане а прогресс хилари реальность а хинна дІаоттаргдар.

Анатолий ЖИГУНОВ, АПН соб. корр.

Дар-эс-Салам.

«Сердало» 1986 шера

ГАЗЕТ ДЕШАРАШКА

Август бетта вай мехка дIадоладеннад 1986 шера газеташи журналаши яздайтилга. Укх шера из лоархIаме гIулакх дIахьу КПСС XXVII съезда кийчо яра, цхьайтталагIа пятилетка толаме чакхъяккхара советски наха шоай дерригa низаш оарцагIдаьха къахьегача хьалашка. Кердача шера дIайолалурьа шийтталагIа пятилетка, кхоачашъе йолаергья партеи халкъеи планаш, съезда решенеш.

Тха дувца безам ба «Сердало» яхача Нохч - ГIалгIай республикански газета редакце коллективо, цун йоккхаче авторски активо цу лоархIамеча декхарашка хьежжа мишта вIаштIехьбаккха лерхI газета болх, дIахьокха безам ба газета таханара гIулакхаши кхоана де лерхIараши.

Газета перспективни планаш кийчъеш, цун чулоацам тоабеш, из дешараштa цу тIара пайдене а безам тIагIоргболаш а йола материалаш корайоагIаргйолаш болх вIаштIехьбоаккхаш я редакци хIанзе а. Авторашца дагадувл, хургйола темаш белгалъю. Ховш ма дий, газета «юхьмараш», цун чулоацам дукхагIча даькъе из дешараша деча хьехарах, редакционни балха юкъе цар дакъа лацара боарамах тийша долга.

Хьамсара газет дешараш, цудухьа тхона ловра 1986 шерара «Сердало» мишта хилча, малагIча дешашта оаха дукхагIа теркам тIабахийтача бакъахьа ба хойташ оаш тхога яздар. Тхо чIоагIа раьза хургда газета публикацеш дикагIа хилийтара фу де деза оалаш оаш письмо дайтача, керда тема, керда рубрика дагайохийташ лоацца хоам бича.

Парте программни указанеш ларде а лувцаш дувц газето социалистически яхье хьалха латтача производственни коллективех, къаьст - къаьстача нахах, из яхь вIаштIехьъяккхара формехи методехи.

Хьалхашка латта декхараш кхоачашдеча партийни, советски, боахама органашта, республика берригача къахьегамхошта дикагIа новкъостал де гIерташ, вахара тайп-тайпара оагIош чулоацаш дола лоархIаме, бехктокхаме декхараш кхоачашду «Сердало» газето, цун коллективо. Пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра коллективашта юкъе яьржа социалистически яхь шерра дIахьоккхар, парте решенеш наха дIайовзийтар, къахьегамхо хоаставар, коммунистически уйланца советски саг хьалкхевар — уж я тахан газета керттера ярех йола темаш.

Иштта де лерхIар дизза чакхдаккха гIерташ редакционни коллективо беча балха боккха мах баьб. Соакха социалистически яхьа дешаш газеташ тIа, журналаш тIа, телевиденеи радиои гIолла дикагIа хьан дувц хьажара кхайкаяьча Ерригсоюзни конкурса итогегIа «Сердало» газета редакце коллективана еннай СССР журналистий Союза ахчан премии Сийлен грамотеи.

Газета хIара номер тIа хул социалистически яхь вIаштIехьъяккхарах, хьалхалаттарий опытах, из дIайоаржаярах, цох пайда эцарах йола материалаш.

«Сердало» газета керттера творчески принцип — эггара лоархIамегIа долча хьаштех, эшарех, наха дагайоахкача проблемех газет дешарашца гуччахьа дIа-юха ду партийни къамаьл. Парте тIахьийхад вай хьабена никъ массе а оагIорахьара уйла тIаяхийте бовза, вай юкъарча цIагIара гIулакхаш, хьалхашка латта декхараш чоалхане долга кердача тайпара кхетаде, белгалдаьд уж декхараш кхоачашдара наькъаш. Бе безаш бар Iалаьмате боккха болх ба. Цудухьа оаха, «Сердало» газета журналисташа, лерхI газета оагIонаш тIа хьоца, хьамсара газет дешар, цхьана дувца обществана эггара чIоагIагIа дагадоахкаш дола дешаш: производствана интенсификаци яр, керда техника сихагIа балха юкъейоалаяр, продукце дикал лакхъяр, Iилма - технически прогресс сихъяр, производства культура лакхъяр, къахьегами быти дикагIа вIаштIехьъяккхар, духовни вехар диззагIа хилийтар. Оаха хьинарегIа къовсам лоаттабергба хIама бе-башха ца хеташ хиларцеи шийгара доагIар лерттIа ца деш хиларцеи, хIаманна доал доацаш хиларца. Вахара ерригача сферашка чIоагIа порядок хилийтара тIехьа, дисциплинана тIехьа, социальни нийсхон нормаш чIоагIъяра тIехьа.

Лакхе хьоахабаьча лостамагIа — хIамана доал доацаш хиларца, приписказ ярца, динза дар даьд, аьнна, хьахьокха гIертарца къовсам лоаттабеш газето хьинаре болх бу тахан а, хIаьта укх шера 22 июле «Правда» газета передовой статья тIа белгалдаь ма хиллара, «Нохч - ГIалгIайчене йоккха резонанс йолаш тIаэц, шоай автораша мекъабараши рузкъа лечкъадераши гучабоахаш йола «Вай — производства дай», «Болхлочун уйлаш» яхача рубрикашта кIал «Сердало» газето кепаетта материалаш».

Республика вахар шерагIа а дикагIа а дIахьокха гIерташ, «Сердало» газета журналисташа хадданза материалаш кепаетт укх рубрикашта кIал: «Мишта кхоачашду декхараш», «Партийни вахар: балха стиль», «Бригадни форма: опыти проблемаши», «Вахара хьисап — советски», «Цхьаккха вицваннавац, цхьаккха диццаннадац», «Дикача нахах», «Социалистически яхье дневник», иштта кхы дIахо.

Газет дешарашта езаеннай «Оарц далаI» яха рубрика. Цу рубрикана кIал газето кепаетт сихха дIадаханза даргдоаца кхоачамбоацараш дувца материалаш. Алхха кепатеха ца Iеш, гIулакх цхьан кога тIа даьккха бовллалца цу деша тIера бовлац газета журналисташ.

ТIехьарча хана партеи правительствай решенеш кхоачаш а еш, корта бохабеча малараштa духьала болабаьча къовсама дукха материалаш хетаю газето. Уж материалаш кепаетт «Малара духьала — лира къовсамI» яхача рубрикана кIал. Цу тайпара материалаш язъяра тайп - тайпара формаш юкъекхувл «Сердало» журналисташа. Алхха малар мелачоа цунах доала зе дIахьекха ца Iеш, малараш мелара социальни овлаш хьагучадоах, цун зулам дIахьокх.

«Сердало» оагIош тIа каст-каста кепаетт критически материалаш. Цар тIа кIоаргга анализ а еш дувц вай вахара, къахьегама новкъарле еш дола кхоачамбоацараш, дIаяхача заман тIехьадиса гIулакхаш, уж дIадахара наькъаш. Кепатеха араьккхача материала тIара дикадар, цунах пайда эцаргболаш, балха юкъедоаладергдолаш массанена дIадовзийта гIерт, хIаьта белгалдаь кхоачамбоацараш, царех доагIар даь даллалца шоай теркама юкъмоттиге лоаттаду газета болхлоша. Кепатехача материала тIа дийцар кхоачашде дезарашкара бена хоам кепатох «Оаха яздаьчун лерагIа» яхача рубрикана кIал. Теркал ца деш дитац редакце дена цхьаккха письмо. Бетта цкъа арайоах алхха авторски материалаш тIайола «Письмош» яха оагIув. Цул совгIа авторски письмой къаьстта подборкаш а каст-каста тел.

ХьатIадоагIача шора кхы а чIоагIагIа тIатеIIаи хьинарегIеи тхоай выступленешка дувцар кхоачашде лерхI оаха.

Халахете а, газета редакце цхьайолча хана ух дийцар харцдеш а е даьчох хоам беш а доаца каьхаташ, — цIенхашттарча гIулакхаш тIара кулгалхой эзараш болча газета подписчикашта хьалхашка доацар а дувцаш бехкеза бовла гIерташ хул цар чулоацам. Иштта моттиг нийсъелча «Цкъа кепатехачох цIаькха а» яхача рубрикана кIал язъяьча материала тIа кIоаргга доашх газето цу тайпара гIулакх, кулгалхочун ший позици маярра хьагучайоаккхаш а ленински хьисапе газето бу болх лоарзагIбаккха гIерта цун кхы догъоттаргдоацаш а.

«Сердало» керттера корреспондент — газет дешар ва. Цунцара бувзам чIоагIа лелабаьб газето дIаяхача хана, лелабу тахан. Газет дешачунцара творчески соавторство кхы а чIоагIагIа лелае лерхIаш да тхо 1986 шера. Иштта, болхлоша, ахархоша, интеллигенце викалаша хьинаре дакъа а лоацаш мара массане деша безам боагIаргболаши пайда эцаргболаши газет хьаде йиш яц.

Мехка вахаре боккхача лоархIамера хIама хинна дIаоттаргъя КПСС XXVII съезда решенеш, шийтталагIча пятилетка заданеш, уж толаме кхоачашъелга. Цудухьа, хьамсара газет дешар, хьоца дагадувл тхо, цу дешашта хетаяь материалаш мишта хилча бакъахьа хет хойташ, предложени пуш, хьехам беш хьогара хоам кхачар ловш я редакци. Фу дича бакъахьа хургдар газето из дешараште тоам беш, цар хьашташ диззагIа кхоачашдергдолаш, парте решенеш кхоачашъяра тIехьа къахьегамхоша лоаттабу къовсам нахага дикагIа дIахьоккхаргболаш, из цар кIоаргагIа кхетабергболаш, Кхачан программа кхоачашъяра, Iилман - технически прогресс сихъяра наькъаш дикагIа дIадовзийтаргдолаш, ди / тIехьагIа дегIаухa халкъа эшараш дикагIа кхоачашдергдолаш, бахача наха гIулакхаш дара система дегIайоалаяра дешаш кIоаргагIа дувцаргдолаш?

«Сердало» газето каст-каста арайоах «Социалистически яхьа дневник», «Халкъа тIахьожам», «Денал», «ГIисьмош» яха оагIош, «Дезала кхуврч», «СелаIад», «Спортивни Нохч - ГIалгIайче» яха а кхыйола а подборкаш. Фу дича бакъахьа да царна кIал кепаетта материалаш кхы а дикагIа хургйолаш, кхы малагIа рубрикаш юкъейоалайича бакъахьа хургъяр? Из хаттар а хьона хьалхашка оттаду оаха, хьамсара газет дешар.

Фу хет хьона газета тIа араювлача проблемни а критически а материалех, «Юв» яхача подборках?

ШоллагIа шу да вай мехка школьни реформа кхоачашъе йолаь. Дезала а вахара а хьакъехьарча дешашта, дегIаенача социалистически общества саг кхетамца кхевара проблемай хьакъехьарча темашта хетаяь материалаш каст-каста кепаетт газето, хIаьта дIахо йодача хана цу темаех дола къамаьл шерде а кIоаргде а лерхI оаха. Iа фу аргдар, газет дешар, цу хьакъехьа?

Лоацца аьлча, республикански кхыча газеташа а санна «Сердало» газето ший оагIош тIа дувц республика вахарах, областной партийни организаце беча боккхача организаторски политически балхах, сийрда кхоане — коммунизм вай мехка хьалъеча шоашкара доагIа дакъа юкъехьош хьинаре болх беча къахьегамхоех, цар гIулакхех, хIаьта иштта мехка чурча а дунен халкъашта юкъерча а гIулакхех. Иштта дола «Сердало» хIара денна шоай деша йиш хургйолаш оаш хIанззехьа йоакхо яр ловш я редакце коллектив.

Тха дехар да хIара гIалгIай дезалга, тIехьа ца а доахаш, ший ханнахьа 1986 шера хьайдергдолаш «Сердало» газет шоашта оаш яздар. Из яздайта йиш я бувзама ерригача отделенешка, «Союзпечата» агентствашка, предприятешкарча, учрежденешкарча, организацешкарча уполномоченнешка гIолла.

Шера «Сердало» яздайтара мах 4 соми 8 кепиги ба. Из кходий ца Iеш, кхоаненга дехкаш тIехьа ца доахаш ханнахьа «Сердало» яздайта шоашта. Юхейнса ха дукха яц — цхьа бутт совгIа мара, тIаккха чакхдоал шера газеташи журналаши яздепга.

«СЕРДАЛО» ГАЗЕТА РЕДКОЛЛЕГИ.

Iилманца доттагIал долаш

Шовзткъе итт шу хьалха йиллача Новотульски металлургически завода ларда тIа хьахиннача «Тулачермет» яхача Iилма - производственни объединене халкъа боахама боккхача лоархIаме бола экспериментальни болх бу. Объединенена чуйоагIа чон, болат, пронат арахеца керда технологеши оборудовании хьаеш йола «ТулаНИИчермет» яха Iилма-тохкама институт. ЦхьайттталагIча пятилетка шерашка уж юкъекхахьаро енна экономически эффект 19,5 миллион сома я. Эггара лоархIамегIа йолча разработкашта юкъе — легированни металлически порошокех пайда эцар, синтетически чон арахецар, шихте лом дукха а дукхагIа йоаллаш дола конверторни болат лоалацу технологи. ХIанз объединене болх бе йолаялийта кийчъеш я домении пийшка чу йIайха юхаметтаувттаю газаш чуухийташ йола опытно-промышленни комплекс. Из болх бе йолаялийтача йиш хургья чон дукхагIа лоаладе а домешщикаша пайда эцача кокса кхоалагIа дакъа гаргга кходе а.

Iилманхой ерригa разработкаш объединене экспериментальни производствашка практически тохкам беш я.

СУРТА ТIА: объединене центральни лабораторе. ЭВМ М-600 яхачох дIахеттача «КРФ-18» яхача рентгено - аналитически комплексе легированни металлически порошокашта химически анализ еш ба лаборанташ О. Милявскаяи (аьрдехьа) Р. Бородинаи.

Ю. НАБАТОВА сурт. ТАСС фотохроника.

Спорта хоамаш

Куйбышеве йистеьннай РСФСР-а 9-ча спартакиада чотах йола волейбольни яхьаш. Краснодарера, Казанера, Белгородера, Волгоградера командаш эша а яь, финале ловза бокъо яьккхар вай волейболисташа. Финал дIагIоргъя октябре Саратов яхача городе.

* * *

Дзюдох йола яхьаш хилар Курске. Вай республикера ялх спортсмен вар цу яхьашка дакъа лоацаш.

КхоалагIа моттиг яьккхар «Урожай» спортсмена Х.-М. Дикаева. Призераш хиннабеце а дика летар ДСО «Локомотива» викалаш А. Ахмадов, У. Болтиев, М. Гайсумов, Д. Хадисов. Цар бокъо яьккхай Белгороде хургйолча финальни яхьашка дакъа лаца.

* * *

Пригородни совхоза культура ЦIагIа шашкех йола яхьаш хилар. Цу яхьашка дакъа лоацаш яр дикагIйола спортивни коллективаш.

Котваьлар Дачу-Борзой яхача юрта ваха «Атагинский» совхоза инженер, мастералла кандидат В. Хайтаев. Ткъаь кхоъ тур чакхъяьккхар цо ца эшаш.

ШоллагIча моттиге ва вай республике къаьнагIболча спортсменех цаI пенсионер А. Абуев. «Гикаловское» яхача производственни объединене болхло А. Тельменов кхоалагIа хилар.

Республика экранаш тIа

«ГIОЖА IОХОАВАР»

Кинодраматург Месяцев Евгений вовзаш ва армейски тема дика а кIоарга а йоашхаш хиларца. Цун сценарех оттадаь да «В зоне особого внимания», «Ответный ход», «36-80 квадрате хиннар» яха фильмаш. «ГIожа Iохоавар» яха кинокартина оттадаьд «Узбекфильме». Цун режиссер — Ага-Мирзаев Мухтар. Цу тIа дувц денал долаш а, шоай бIухой гIулакха тешаме болча а форда авиаце летчикех — дика а дог цIена а болча нахах. Сюжета керттердар — полковник Соловьев ла а леш хинна авари тахкар. Цунах бола бехк шийна дIатIаэц лейтенанта Назарова.

Авари тахка аьнна Москвера венача инспектора Варламовна гучадоал дукха керда хIамаш...

Керттера ролаш ловзаеш ба Ромашин Анатолийи Матчанов Бахрами. Царца цхьана фильме дакъа лоацаш ба Васильев Анатолий, Алферова Ирина, Яковлев Сергей, Павлов Виктор, кхыбараш.

«ТАМАШНЕЧА ХIАМАЙ СЕЗОН»

Ший этюдник а ийца, салаIа а кIезига болх бе а дагахьа доттагIчун даче вахача художникаца Тавров Вадимаца нийслуча тамашнеча хIамаех дувц Одессерча кинематографисташа даьккхача укх музыкальни фильмо. Вадим санна цига салаIа боагIа электрогитарайи низ болча аппаратурайи дай. Вала а ваха а моттиг ца юташ корзагIавоаккх цар Вадим, кхыметтел гIанахьа цунна духьала ца доагIаш а хIама дисац...

Фильме дукха я вай ханара мелодеш, халхара ритмаш. Кинокартине дакъа лоацаш я Пугачева Алла, Боярский Михаил, «Земляне» яха вокально - инструментальни ансамбль, «Экспрессия» яха халхара трио. Цо а гучадоаккх хьожачарна из безаме хургдолга. Музыка язъяьй Черновский Юре.

«МАЛИНОВИ ЧХЬАГIАР»

Латышски кинодеятелаша оттадаьча «Малинови чхьагIар» яхача фильма ларде йижай Лагадиньша Виктора «Межажи яхача отарашка яьких бийса» яха детективни повесть.

...Нах хьийха пхьор кийчдаь хиннача цхьан саррахьа дачни цIагIа вув фусамда инженер Юрис. Цига хьийхача наха юкъе вар милице майор Рандерс Гирт. Гучадоал Гиртага ший къайле ювца а цунгара шийна хьехам беха а Юрес дагахиннилга. Хьаьшех цаI хиннав царна юкъе из къамаьл ца хилча бакъахьа хеташ. Цудухьа дукха хаттараш отт из зулам тахка дезаш волча, венначун доттагIчунна милице майора Гирта хьалхашка...

Милице майора роль ловзаеш ва Латышски ТЮЗа режиссер Бирковс Алекс. Юриса сурт-сибат кхоллаш ва гIорваьнна вовзаш вола латышски актер Лицитис Арнис.

«КЭТИ»

Массанена — боккхийчарна а бераштa а — дезалургдолаш да «Кэти» яха американски фильм.

...ЗIамига а баьццара а нIовциск арадоал дуне тахка а шийна дагалаттар кхоачашде а. Денал долаш а, дог цIена а, кхычоа гIо-новкъостал де а кийча хиларо вIаштIехьдоаккх цунна дагалаттар кхоачашде: нIовцолгех хул гIетта лелаш дола зиза — кIормац...

В. КОВАЛЕВА.

ТЕЛЕВИДЕНИ

19 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Къоначар кхоллам».
9.05 — «Дийнача хIамай» дунен тIа».
10.05 — «Чужой случай». Художественни телефильм.
11.15 — Центральни телевиденеи Ерригсоюзни радиои эстрадно - симфонически оркестра концерт.
11.45 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Пятилетка—хIаране гIулакх». Документальни фильмаш: «Барабински почина формула». «РАПО болх беш я».
15.30 — «Сакъердаме старташ».
16.15 — «Кердадараш».
16.25 — Л. Бетховен — № 5 йола до минора симфони. ДIалокх Берлински симфонически оркестра. Дирижер - Курт Зондерлинг (ГДР).
16.55 — «Ха а ха, хьаде а Iомале». Школьникашта йола Iилма — довзийтара передача.
17.35 — г. Воронежера профсоюзий халкъа хоровой капелла концерт.
17.55 — «Капитаний гIайре» яхача мультфильма премьера.
18.15 — «Iилмех вахари».
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.
19.05 — «Дунен кагирхойи».
19.40 — «Ковпаках йола уйла». «Карпаташ, Карпаташ...» яха художественни фильм. 1-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — Документальни экран.
22.35 — «Тахан дунен тIа».
22.50 — Шахматех йола дунен чемпионат. Информационни выпуск.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Шедар а юххьера денз массе а хана». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — А. С. Пушкин. «Капитана йоI». 7-гIа класс.
9.05, 13.05 — Испански мотт.
10.05 — Географи. Юкъерча Азе Iалам.
10.35, 11.40 — Зоологи. 7-гIа класс. Гизгиш.
11.00 — «Дезали школеи». Тележурнал.
11.30 — «ЦIаьхка а Байкалах». Iилма-довзийтара фильм.
12.05 — Истори. 4-гIа класс. Москва — Эрсий паччахьалкхен столица.
12.35 — Юкъера биологи. 1-гIа класс. Клеточни теори.
13.35 — «БIаьстан кхайкам». Субтитраш дола художественни фильм.
15.05 — «Кердадараш».
17.00 — «Къоначар оазаш» (гIалгIай меттала).
17.30 — «Диалог». Художественни телефильм.
18.00 — «Хьа анайовхаш».
18.30 — «ХIара каькхата — терко» (нохчий меттала).
19.00 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
19.20 — «Шоана, дай-ноаной» (гIалгIай меттала).
19.50 — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
20.00 — Партийни организацешка отчеташи выбораши. «Севкавнефтегазпереработка» яха производственни объединени.
20.20 — Ритмически гимнастика.
20.50 — «Городской беша...» яхача документальни телефильма премьера.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Хье вовза». Художественни телефильм.
22.50 — «Кердадараш».

20 СЕНТЯБРЬ
I ПРОГРАММА

8.00 — «Ха».
8.35 — «Буратино выставка».
9.05 — Спортах дола документальни фильмаш: «Хьалха гIо», «Боб», «Енисея довхаш».
9.45 — «Ковпаках йола уйла». «Карпаташ, Карпаташ...» яха художественни фильм. 1-гIа сери.
10.00 — «Хьона хьаштдарий дуне» яхача документальни телефильма премьера. КхувшбоагIачар мукъача хана проблемах (Кишинев).
11.20 — «Кердадараш».
14.30 — «Кердадараш».
14.50 — «Тешаме саг» яхача документальни телефильма премьера (Новосибирск).
15.10 — Подмосковни юрта таханеи кхоанеи.
15.40 — «Кердадараш».
15.45 — Фаьлг болча хьоашалгIа. «Варвара — хозал, йIаьха кIеж».
17.35 — «Эрсий метта къамаьл».
18.05 — «Содружество». Тележурнал.
18.35 — Мультфильма премьера.
18.45 — «Тахан дунен тIа».
19.00 — «Хано хьех». «Моттиге кхоачашду» яхача циклцара. Новосибирски областа партийнии советскии организацей балха опытах. Дакъа лоацаш ва КПСС ЦК член, Новосибирски обкома хьалхара секретарь А. П. Филатов.
19.45 — «Ковпаках йола уйла». «Карпаташ, Карпаташ...» яха художественни фильм. 2-гIа сери.
21.00 — «Ха».
21.35 — «Анна Герман». Кхели иллеши.
22.35 — «Тахан дунен тIа».
22.50 — Ашараш лоих симфонически эстрадни музыка оркестра.

II ПРОГРАММА

8.00 — Iуйранара гимнастика.
8.15 — «Имантас Калниньш». Документальни фильм.
8.35, 9.35 — Истори. 4-гIа класс. «Шан тIара туржаI».
9.05 — Английски мотт. Хьеха 1-гIа шу.
10.05 — ПТУ дешархошта. Юкъера биологи. Эволюционни хьехама исторе юхьиг.
10.35, 11.40 — Истори. 7-гIа класс. Вай Даьхен территоре тIара къаьнагIа йола паччахьалкхенаш.
11.05 — Г. Абашидзе поэзи.
12.10 — Английски мотт. Хьеха 1-гIа шу.
12.40 — Эрсий изобразительни искусство. 7-гIа класс. Дахчан тIа ду догамаши сурташи.
13.10 — Географи. 5-гIа класс.
13.40 — Исторе оагIонаш. Лаьттан къона дай.
14.35 — «Хар — низ». Тележурнал.
15.05 — «Кердадараш».
15.15 — «Игора полках дола Дош». Сийлахь - йоккхача эрсий произведене 800 шу дизарга (нохчий меттала).
15.30 — Ш. Шазалиев. «Сии цIагIа». А. Шогенцукова цIерагIча ГIаьбартой - Балкхарой паччахьалкхен драматически театра спектаклъ.
17.10 — «Гургал».
17.40 — «Республика хьайбаш леладеча формашка» (нохчий меттала).
18.05 — «Нохч-ГIалгIайчен ди».
18.25 — КПСС XXVII съезда накъадолхаш. «Цхьан дезале». Дагестански телевидене программа.
19.30 — Хоккейх йола СССР чемпионат. 2-гIеи, 3-гIеи периодаш. Перерыв йолча хана (20.05) — «Бийса даькъала хийла шун, бераш!».
21.00 — «Ха».
21.35 — «Со хьежаргья». Телефильм.
22.55 — «Кердадараш».

РАДИО

19 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш, хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» яхача республикански газетий обзор.
8.23 — Сердало» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Реклама (эрсий меттала).
8.40 — Общественни порядок лораеш яха радиожурнал (эрсий меттала).
11.15 — Берий хьалхьехьа болча бараашта! Моде а хьалха цIачкхебар а. Беседа (нохчий меттала).
11.30 — Микрофонаца Грозне гIалла (эрсий меттала).
11.45 — Передачай программа, Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «Патриот» (нохчий меттала).
17.31 — «Производстве хьалха дакъа долаш, шоана доаш концерт» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Юртара вахар» (гIалгIай меттала).
18.40 — «ХIара тIахьожам дIахьош ба» (нохчий меттала).

20 СЕНТЯБРЬ

6.40 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
6.45 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
6.50 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
6.55 — Хоамаш. Хаоттам (эрсий меттала).
8.15 — «Грозненский рабочий» яхача республикански газета обзор.
8.23 — «Ленинан некъ» яхача республикански газета обзор.
8.30 — Передачай программа (эрсий меттала).
8.33 — Передачай программа (гIалгIай меттала).
8.35 — Кавказа хьалхьий бахарш (нохчий меттала).
11.15 — «Илма — производствоне» (эрсий меттала).
11.30 — А. Боков. «Цийна туйре». 2-ча книжка тIера дакъа (нохчий меттала).
11.45 — «Фийлал — вай герз да». Беседа (эрсий меттала).
15.15 — «Литературни Нохч-ГIалгIайче» (нохчий меттала).
17.15 — Передачай программа, Хаоттам (эрсий меттала).
17.16 — «ДоттагIий оазаш» (гIалгIай меттала).
17.31 — «ЦIе сийгаш» (гIалгIай меттала).
18.00 — Керда хоамаш (эрсий меттала).
18.10 — Керда хоамаш (нохчий меттала).
18.20 — Керда хоамаш (гIалгIай меттала).
18.30 — «Хьал мел кхедаьлнарг» (нохчий меттала).
18.40 — Хьона да. Даьхе, салтечун дог! (гIалгIай меттала).

Суда залера

ЯЙНАЙ...

Массаза а яхар мо, ишта дIайолалу, цхьа хIама яйна хилара тешал деш йола моллагIа объявлени. Цул тIехьа гIа, ший дехара моллагIа дахьна а гIа сацийтаршна объявленеш хуьлу бурIан, сагоцеш, гIайгIа еш хьу хIама яйна саг. Массаза а хуьлаш дар да из.

Цхьабакъда, цу тайпара дац уггар доца лард а хинна дIаэтта е вай дувцаргдар. А, цу хьакъехьа объявлени ца хилар. Къоал даь, лоччъаь яйнай оалаш хIама хилар ма диццайеле. Саг Iайтат, йоаллаш даьккха, паччахьалкхенан киса ховда лархIад М. Боковен А. Гатиевен. Мишта?

Иштта.

№ 3 йолча Грозненски мабIкх еча заводе хьоара склада заведующийла дола бес болча М. Боков дог тийша соцадаь, дийнахьа делкъийна 5500 килограмм хьа тIадоала машин «хьулае» йиш хилар. Цун лоткъам хьал укха социйтаргба вай. Хабара шьора из хилара дукхагIа а. Ший стаж а болал къу ва из. ХIамаш лочкъаярах хьанагIа цIа суда кхаьчаб а хиннав. ХIаьта а кхийтаваь. Лоацца аьлча, цун оамалаш дагIаш цу дагар вай эша.

Из-м Iема хилва, цхьабакъда, А. Гатиева цхьаккха дехьа а ца вIаштIехьдолаш хинна дац из, е «опыт» йоалаш хинна, е лоархIаваьвац. ХIаьта а, гIоначала шийх дIакхетийтала дийхад цо М. Боковга. Цунгара вIалла дукха хIама а ца хинна кхаьчад. г. Грозненерча № 1579 йолча автоколонна доалахьара автомашин йоттийла (из йотташ цу хиннаваьцунгара ва (а). Машин, хьоар тIа а детта, цхьаккха духьала хилар хьайна вайцаш, паргIата реалбаза территорера араьяннай. Мича яхай? — Из ца вIаштIехьдаьннадац кхыметтел суда а. Из-м цул боккхачу шаьра а ца хила а мег. Керттердар — паччахьалкхен рузкъа лочкъадар гучадаьккхар.

А. Гатиева путевой листа тIа шьера кхетадергдолаш дIаяздаь хиннад: кхоачахкача веза пункт — № 3 йолча Грозненски мабIкха завода хьоара склад. Лоацца аьлча, цу склада дикка гIайгIа деш хьосаш цо. Цхьан гIулакха.

Цигтача хад тIIнгг. Иштта тахт царна, къуда, цхьабакъда, суда-м хетац. Хоарах етта хьоара машин йоврах дола дош ца къасташ дисад следстан йолча хана а суде а. Иштта ийна дIаяльнай машин. А. Белгаларча машин мах «вардеха хьоашшеваь» йийна хьошше къайлайнхьай уж 5500 килограмм хьоара, шийх цу тоъаш хинна хьоар тоаргдоацар хьана дузача къохьоаш. Мишта ца туранне цу хинна?

Цу дагарвлар следствес гучаяьккхад, соьлахьна цIа хинна 235 килограмм хила мег. Реалбаза территоре тIа волча хана а Гатиевгара хьоар хьаийца дIаязьен дика хьисап дина цо. Бакха да Гатиева лехкаш хиннав М. Боков хьоарана цIа доалла реалбазе машина цо тIа йолча хинна хьоара машин реалбазагIа хьоаршевар 10 минута нийсаш тIехьа тIеха. Кхы дукхагIа а кIезига гIа да беш.

Гатиева фу йоах тIаккха? ХIама яхац. Цо сен сагота деза! Кулгалдаьр Боков ма вий. Дукха хIама да шоаш иштта уйла еш хиннай вай тургар хIинна наькъащ хана. Бакъда, ведда дIавахнад из, хьажа а, следствес йоаннача тIехьа тIа тувлае гIерташ шийн хьур табале а, кхы из вIаштIехьдаьннадац цар. Бакъдар хьагучадаьккхари дIахьекхари суд я. Хьалха а цунах хинар: хьалхарчоа 5 шу суд кхы цIагIара хIамаш а лоъаш, суд техка ваьннача тIехьайна 5 шера материалаш бехктокхамеча балха ваха бокъо а йоалаш. ХIаьта Гатиева 4 шера лаьца валла суд яй, цуна дувзаденна кхыдола таIзар а ден. Иштта чакхдаьнад яйнача машинацара истори.

Х. ГЕРИХАНОВ.

Хьамсара дай-ноаной!

Берашта кхетам балара дезала новкъостал деш йола методически центр вIаштIехьаьелла Л. Н. Толстой цIерагIча Нохч-ГIалгIай паччахьалкхен университете.

Методически центре консультаци эца йиш хургьа шун укх дешашта:

Шоай бер довзий шоана?
Даь-наьна авторитета низ.
Дезале кхетам балара психологи.
Ханага хьежжа йола хIара бера башхалонаш.
Кхувш воагIача «халача» проблема.
Школен дезали: вIашаг юкъера бувзамаш.
Кхоача саго шийна хержа нравственни кхувшар.

Консультацеш дураш Л. Н. Толстой цIерагIча ЧИГУ педагогикан психологен кафедра болхлой ба.

Консультпункто шоатта дезва бу 11 сахьат даьлча дене 14 сахьат даллалца ЧИГУ педагогикан психологен кафедре.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, А. Шерипова ул., 32, ЧИГУ, педагогикан психологен кафедра, телефон 3-47-61.

Редактор О. Б. ГАДАБОРШЕВ.

ТХА АДРЕС: 364907, г. Грозный, Маяковске, ул. 92. Телефонаш: редактора — 2-45-57; редактора заместителя — 2-85-07; бехктокхама секретаря — 2-84-68; отделий: партийни вахара — 2-54-04; промышленностан транспортен — 2-65-01; юрта боахама — 2-47-84; культура — 2-64-75; письмой — 2-83-64, корректорске — 2-89-88.

НАШ АДРЕС: 364907, г. Грозный, ул. Маяковского, 92. Телефоны: редактора — 2-45-57; заместителя редактора — 2-85-07; ответственного секретаря — 2-84-68; отделов: партийной жизни — 2-54-04; промышленности и транспорта — 2-65-01; сельского хозяйства — 2-47-84; культуры — 2-64-75; писем — 2-83-64; корректорская — 2-89-88.

Газет арадувл шинарей, ереи, шоаттеи деношка

СФ05261. «Грозненский рабочий» издательства типографи, Маяковске, 92. Типография издательства «Грозненский рабочий», ул. Маяковского, 92. Заказ № 4229.